

ბაზეთი ბამოლის 1999 წლიდან

ქართველობის ვადასარჩენად

ეროვნული
ნიშნითა

ილორი

www.ilori.ge

№ 74 (135) 6 ივლისი 2010

სახალხო მოკრობა

“სამეგრელოს” ორგანო

30 თებრი

**ჩვენი საერთო
სალიტერატურო
ენა ქართული,
თუ იბერიული?**

კუკუბრი ფიფია

9

ბაზეთი “ილორი” უპოვება რეპრეზენტაციას “მსოფლიოს დიდი ფეხბურთელები”

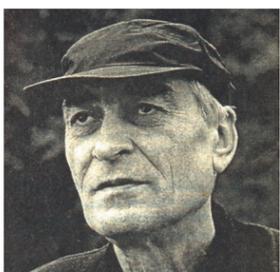

ოლეგ ბლოხინი
სტივ ბლუმერი
ზვონიმიტ ბოზანი

12

**თარგამოსიანნი
და თარგამული**

3 ომარ ხუხუა, “ფაზისის” აკადემიის ნამდვილი წევრი

მებრუდი
პოეტიის
რეფლექსია
კოეტი
ლაშა
ბახარია

5

**დასავლეთ საქართველო
XVIII საუკუნის
70-80-იან წლებში**

8 თემურ ქორიძე

კვლავ ერთად,
კვლავ
ერთმანეთის
იხედით...

ბიორბი დიმიტრის
კე შარვაშიძე-ჩაჩბა

2

სირსხვილი გორაკებს და ტყიბულაებს,
სირსხვილი სრულიად საქართველოს!

გასსოვლეთ, გასსოვლეთ, გასსოვლეთ!

6-7

კვლავ ერთად, კვლავ ერთმანეთის იმედით...

ტექსტები

კვლავ ერთად, კვლავ ერთმანეთის იმედით...

გახეთ "ილორის" მეოთხელებს ვთავაზობთ ნაწილებს 2008 წელს საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტრომ და გიორგი ჩუბინაშვილის სახელობის ქართული ხელოვნების ისტორიისა და ძეგლთა დაცვის კვლევის ერთვნივლიანი ცენტრის მიერ ერთობლივად გამოცემულ, პროფესიით ექიმის პაატა ქურდოვანის მიერ ქართულ-აფხაზურ ენებზე შესრულებულ ილუსტრირებულ "ქართულ-აფხაზური ალბომი"-დან, რომელშიც XIX საუკუნის დასაწყისში ქართველებისა და აფხაზების ურთიერთობა აღწერილია. წერის თან ერთვის უნიკალური ფოტომახასიათავე, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ ქართულ-აფხაზური ურთიერთობების ეს პერიოდი ორივე ხალხისათვის დიდი კულტურულ-ისტორიული ეპოქის მნიშვნელოვანი მონაკვეთი იყო.

გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძე-ჩანჩა

უაღრესად საინტერესო თემაა გიორგი შარვაშიძის, როგორც ევროპულად განათლებული მეურნის საზოგადო წევლის.

ბურჟუაზიული განვითარების გზაზე მდგარ რუსეთის იმპერიაში უსწრაფესი ცვლილებები მიმდინარეობდა. კაპიტალისტურ ეკონომიკაში გაუცნობიერებელი ქართველი და აფხაზი არისტოკრატების უმრავლესობა დიდად არ წახდებოდა საკუთარი მამულის არარაციონალურობაზე. ფაქტიურად გამოუყენებელი იყო მათ მფლობელობაში არსებული ბუნებრივი სიმდიდრეები. ამ დროს უცხო ქვეყნების კაპიტალის მოძილება დიდიხდებოდა და სწორედ მათ ნაშთად ხელში ჩაიღობა ფასად სიმდიდრის უდიდესი ნაწილი. კაპიტალიზმის დამკვიდრებამ ქართულ-აფხაზური საზოგადოების დიდი ნაწილი სრულიად გააღატაკა.

გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძე ამ მხრივაც გამოჩენილი პიროვნება აღმოჩნდა. მიუხედავად იმისა, რომ მან მთელი ცხოვრება სახელმწიფო სამსახურში გაატარა და იშვიათად ჩადიდა საკუთარ კუთხეში, მას ცდა არ დაუკლია მამაპაპური მემკვიდრეობის შესანარჩუნებლად და მისი დროის მოთხოვნის მიხედვით წარსამართავად. გიორგის მამულები მთელ აფხაზეთში საჩვენებელი იყო.

გიორგი შარვაშიძის პიროვნება და მისი ნებისმიერი სახის მოღვაწეობა ფართოდ შექცობოდა ქართულ პრესაში, მაგრამ

გამორჩეული ყურადღება მის ერთ ფრიად მნიშვნელოვან საკანონმდებლო ინიციატივას ერგო.

ალექსანდრე III-ის ტახტზე ასვლის შემდეგ რეფორმები ძველებური მიზანწარაფლობით ვეღარ მიმდინარეობდა, რამაც ერთგვარად შეაჩერა სოფლის მეურნეობის განვითარება. კერძოდ, განთავისუფლებული, მაგრამ უმიწაწყლოდ დარჩენილი გლეხობა უმიწეს ეკონომიკურ მდგომარეობაში აღმოჩნდა.

სოფლის ცხოვრების მოწესრიგებით განსაკუთრებით იყო დაინტერესებული პროგრესულად მოაზროვნე ინტელიგენცია. "საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ თბილისის გუბერნიის ვიცე-გუბერნატორად და განსაკუთრებით გუბერნატორად ყოფნის პერიოდში გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძემ ქართველი გლეხობის სასარგებლოდ ბევრი კარგი ღონისძიება განახორციელა".

გლეხის შრომისა და ცხოვრების რაციონალური ორგანიზაციის ერთ-ერთი ასეთი მნიშვნელოვანი მცდელობა იყო საზოგადოებრივი-სასურსათო მაღაზიების ან მისი შემცველი სასოფლო-სამეურნეო კაპიტალის ფონდების, სავაჭრო-გამსაღებელი საზოგადოებისა და ფულის შემნახველ-გამსესხებელი ამხანაგობების დაარსება. მან ეს ინიციატივა სახელმწიფო უწყებათა მსჯელობის საგნადაც აქცია. იგი იმდენად მნიშვნელოვანი აღმოჩნდა, რომ გარკვეული ცვლილებების შეტანის შემდეგ, 1904 წელს იმპერიის უმაღლესი ხელისუფლების მიერ გახიარებულ იქნა და რუსეთის იმპერიის პრემიერ-მინისტრ პეტრე სტოლიპინის სახელმწიფოებრივი რეფორმის დასაყრდენ ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს კანონად იქცა.

გლეხობისადმი გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძის უაღრესად თბილი და ჰუმანური დამოკიდებულება არაერთხელ გამხდარა ქართული პრესის მსჯელობის საგანი. "ე. ვვიდენბაუმი კარტოთეკაში დაცულ მასალებში არის მეტად საინტერესო ცნობები გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძის შესახებ, - წერს ოთარ ჭურდულია, - ერთ-ერთ მათგანში ვკითხულობთ: "Причем мощь материально было главнейшей задачей им. Георгия Дмитриевича во все время управления им Тифлиской губернии".

გიორგი შარვაშიძეს, როგორც გუბერნატორს, რა თქმა უნდა, არ შეეძლო აშკარად დაპირისპირებოდა იმპერიალისტურ პოლიტიკას და დაუფარავად გამოეთქვა საკუთარი პოზიცია. მაგრამ მისი უდავოდ დიდი დიპლომატიური ნიჭისა და ადამიანური მომხიბვლელობის წყალობით, ორ უკიდურესობას შორის ბალანსირებას ის წარმატებით ახერხებდა. ამ მხრივ გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძის შესხედულებები, გიორგი მისხეილის შარვაშიძის ცხოვრებისეული პრინციპებისგან მკვეთრად იყო განსხვავებული.

"სახელმწიფო სამსახურს ის უყურებდა არა როგორც თავის გამორჩენის წყაროს, არამედ როგორც საზოგადოებრივ-ერთვნივლიან მოვალეობას, როგორც საზოგადოებრივ სამსახურს". - წერდა დიმიტრი ყიფიანის შესახებ პროფესორი სიმონ ხუნდაძე და ვფიქრობთ, ეს გამოხატულებაში

სავსებით შეესაბამება გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძესაც.

დიმიტრი ყიფიანი, რაფიელ ერისთავი, გრიგოლ ორბელიანი, ილია ჭავჭავაძე, ნიკო ნიკოლაძე, იონა მეუნარგია, თეოდორ დანიას, გაბრიელ ქიქოძე, გრიგოლ დადიანი, - რამდენი ასეთი საამაყო წინაპრის სახელის მოგონება შეიძლება. თითოეული მათგანის დედალი ჭეშმარიტად განუზომელია ქვეყნის ისტორიაში. ამ კაშკაშა თანავარსკვლავედს ღირსეულად უდგას გვერდში აფხაზეთის მთავარი გიორგი დიმიტრის ძე შარვაშიძეც.

1898 წლიდან გიორგი შარვაშიძე საცხოვრებლად რუსეთის იმპერიის დედაქალაქ სანქტ-პეტერბურგში გადადის და სიცოცხლის ბოლომდე რუსეთის დედოფლის - მარიამ თევდორეს ასულის სამეფო კარის პირველი მინისტრია.

იმპერატორ ალექსანდრე III-ის გარდაცვალების (1894) შემდეგ, 47 წლის ასაკში დაქვრივებული, მაგრამ ენერგიით აღსავსე დედადედოფალი მარიამი, გარემოებათა გამო, თანდათან ჩამოსცილდა უფროსი ვაჟისა და რძლის საიმპერატორო კარს და სულ უფრო და უფრო ნაკლებად ერეოდა სახელმწიფო საქმეებში. მაგრამ მორე მხრივ, ანიხიკოვის სასახლე (სადაც ის იყო დამკვიდრებული), იმპერიის საქველმოქმედო ცენტრად აქცია.

მარიამ თევდორეს ასული ამ მხრივ განსაკუთრებულ როლს ასრულებდა სახელმწიფოში. ამ ჭკვიანმა, განათლებულმა, მიზანდასახულმა და დიდი ნებისყოფის მქონე ქალბატონმა ქველმოქმედება სახელმწიფო პოლიტიკის ერთ-ერთ წამყვან მიმართულებად აქცია.

ქვეყანაში არ იყო დარჩენილი თითქმის არცერთი სფერო, დედოფლის უშუალო დაქვემდებარებაში მყოფი უწყების კონტროლის თვალსაწიერში რომ არ მოქცეულიყო. თითქმის ორი ათეული წელი ამ უმნიშვნელოვანეს უწყებას დედოფლის კარის უპირველესი მინისტრი და პირადი მეგობარი გიორგი შარვაშიძე უძღვებოდა.

დოკუმენტურად ცნობილი არ არის, თუ როდის და სად გაიცნეს დედოფალმა და გიორგი შარვაშიძემ ერთმანეთი. მაგრამ, სავარაუდოა, რომ მათი დაახლოება საქართველოში უნდა მომხდარიყო. ალექსანდრე III-ის მეორე ვაჟი, დიდი მთავარი გიორგი ტუბერკულოვის მძიმე ფორმით იყო დაავადებული და აბასთუმანში ცხოვრობდა. დედოფალი, როგორც წესი, შვილის სანახავად ყოველ გაზაფხულზე ჩამოდის და საქართველოში. ისიც ცნობილია, რომ გიორგი შარვაშიძეს ძალზე ახლო ურთიერთობა აკავშირებდა მეფისნაცვალ მიხეილ ნიკოლოზის ძის ოჯახთან. ჩვენი ვარაუდით, გიორგი შარვაშიძის პეტერბურგში მიწვევის ინიციატორი დედოფლის მეტი ვერავინ იქნებოდა.

მემუარული წყაროები გვამცნობენ, რომ მარიამ თევდორეს ასულს გიორგი მუდმივად თანახლდა და მის გარეშე უცხოეთშიც არ მოგზაურობდა. ამ გარემოებას სამეფო კარის ეტიკეტი მოითხოვდა, მაგრამ თანდათან განჩნდა ეჭვი, რომ დედოფლისა და კარის მინისტრის დამოკიდებულება ოჯახურ იდილიად გადაიქცა და მათ მორგანატიკული ქორწინება აკავშირებდა. ამ საკითხზე

რუსი ისტორიკოსები დღემდე დუმან. საქართველოში კი ეს ვერსია, ზეპირი გადმოცემით, ჩვენამდე შემორჩა. ავტორისათვის ამის შესახებ სხვადასხვა დროს უამბნიათ: პაუსია და ლიხეტი დღებუაძეებს, ბაბო დადიანს. 90 წლის ბატონმა გიორგი (ჟორა) გერსამიამ ისიც აღნიშნა, რომ ეს ამბავი 1930-იან წლებში არაერთი ლენინგრადელი ხანდაზმული არისტოკრატებისათვის იყო ცნობილი. იგივეს გვიდასტურებენ ქალბატონები - მარინა მხეიძე და თათული ღვინიაშვილი. კინორეჟისორი მერაბ კოკონაშვილი ინტერვიუში ამ თემას არაერთხელ შეეხო.

საქართველოში ყოფნის პერიოდში გიორგი შარვაშიძე საზოგადოებისაგან აღიარებული იყო, როგორც ქველმოქმედი და გულისხმიერი ადამიანი. სამეფო კარზე თანამდებობის მიღების შემდეგ კი ამ მიმართულებით მისი მოღვაწეობა კიდევ უფრო გაფართოვდა.

სწორედ დედის, მარიამ თევდორეს ასულის შუამდგომლობის შედეგად ნიკოლოზ II-მ 1907 წელს აფხაზი ხალხი "შეიწყნარა" და მას "დამნაშავე ხალხის" სტატუსი მოუხსნა. გიორგი შარვაშიძის ჩარევით უნდა მომხდარიყო გიორგი მისხეილის ძე შარვაშიძის აფხაზეთში დასახლებაზე თანხმობის გამოცხადებაც. ჩვენი ხალხის აქტუალური პრობლემები მას სახელმწიფო სათათბიროში არაერთხელ გაუქვდებოდა.

გიორგი დიმიტრის ძეს დიდ პატივს სცემდნენ ნიკოლოზ II და სამეფო ოჯახის წევრები, რასაც ადასტურებს კიდევ რუსეთის იმპერიისა და სხვა სახელმწიფოებისაგან მინიჭებული არაერთი უმაღლესი ჯილდო.

პირველი მსოფლიო ომის დაწყებისთანავე დედოფლის მფარველობის ქვეშ მყოფი უწყებების მოვალეობები გაიზარდა, იმატა გიორგი შარვაშიძის პასუხისმგებლობამაც. იმ ურთულეს პერიოდში, პარალელურად, რუსეთის წითელი ჯვრის საზოგადოების ხელმძღვანელობა (რომელსაც მარიამ თევდორეს ასული 1880 წლიდან თაოსნობდა), უზარმაზარ ძალისხმევას მოითხოვდა. დედოფალი, რომელიც 1915 წლიდან კიევში იყო დამკვიდრებული, კოორდინაციას უწყებდა პოსტილებისა და ლაზარეთების გამართულ მუშაობას. პირველი მსოფლიო ომის ქარცეცხლში გახვეული ქვეყნის უპირველესი საქველმოქმედო ორგანიზაციის სრულყოფილ ფუნქციონირებას გიორგი დიმიტრის ძემ დიდად შეუწყო ხელი.

მე-19 საუკუნის გაგრა

ლაზონა დო მარბალონა

ოდაბადე, დობადონა, ოდაბადე, დობადონა, ლაზონა დო მარბალონა, ლაზონა დო მარბალონა... ჩქი ყოროფაშ, ჯუმალობაშ მეტ მუთუნი ვამოკონა... მითაჟამუე წორო ვორდით, ასე ზოხო, ხეაღუ-ხეაღუ, მუშენ გოფრთეს, ჯიმაღეფი ოლაზე დო ომარგაღე... იბსარჯელუქ ჟიხოლოშენ, (შურო შური ვამიბაკაშე) უკუნეფიშ კინოხიან ვერისშე დო ლაზიკაშენ... ოდაბადე, დობადონა, ოდაბადე, დობადონა, ლაზონა დო მარბალონა, ლაზონა დო მარბალონა... (ლაზური "დობადონა" მეგრულად "ოდაბადეს" ნიშნავს, ქართულად კი "სამშობლოს").

1993 წანაშ 27 ეკენია

რუსეფ სოხუმ გეჭოფეს დო აფხაზეფი სხაჟუნა... ამდღა რუსიშ ოსხუნური თინეფს მითინ ვაჟუნა... მეურაჟედეს ოთურქქეშა რუსეფს მუჟაჯირეფი, ჩილაშურით ინგარა თინეფიშ შურეფი... გომორბეგილი ნამთინ ვარე, აფხაზა დო მარგალ შქას, მის უძირ, ართ სხაჟუნდას დო მაჟრა ჯიმა ინგარდას... ჟიხოლოსე გინატენა კინე ზუტოლი დო ჯუნა, იშენ მუშის ქოქიმინუნს კოლხურ ზისხერიში ფუნა...

სოხუმი

სოხუმი ვა რე პაღმა-დე მაიორკა, სოხუმი რე ჩქინი ნარლი მონკა...

"არბოქ" ფუთის ქიმაკადირთ

გენათ რუმექ, გეითონათ ტირუ - ტარუს - ფიასკო, ფუთიშ ზღვაპის მეღეა ხეად თეშვანს მუღირს იაზონს... "არბოქ" ფუთის ქიმაკადირთ ჯეჟე ხოპეფით დო ნერთი, შეხეაღამა ოლო რდგო კოლხურ "კუნხა-ბედინერთი"... სევერინქ თქუ: ქუმობლუფი, "არბოქ" ერქემუნაფილო, ოკოლხეში სიცოდილით იბრთუქ თოლეფმუნაფილო... ტიმ სევერინს ქუმეღოშინი: - მი ვორეთ დო სოფრე მურთი, კოლხურ მორდებიანობათ ფუთიშ მინაღს რაგად გუთი... კახურ ბირათ მიღაზარეს ჯეჟე ფაზისის, ამდღარ ფუთის...

რამაზ კუპრა

თარგამოსიანი და თარგამული

“ამბავი რვათა ძმათა თარგამოსიანთა” – ასე იწოდებოდა ლეონტი მროველის “ქართლის ცხოვრება” (იხ. ტ. I. გაწოდებული თანამედროვე ქართული ენით, კომენტარებით და ლექსიკონით, გამომცემლობა “ნეკერი”, 1994). მისი სტილია გადმოცემული: **“სომეხთა და ქართველთა, რანთა და მოვკანელთა, პერთა და ლეკთა, მებრელთა და კავკასიანთა ერთი იყო ძამა – სახელით თარგამოს. ესე თარგამოს იყო ძე თარგამოსის, ძისწული იაფეტისი – ძისა ნოესი. იყო ესე თარგამოსის კაცი გმირი. როცა აღაშენეს ბაბილონის გოდოლი და როდესაც უკაცოდ იქ ენებოდა და გაიფანტნენ ადამიანები სხვადასხვა ქვეყნებში, წამოვიდა თარგამოს თავისი ნათესავითურთ და დაემკვიდრა ორთა მთათა შუა – არარატსა და მასისსა”** (გვ.3). არარატი მთაა მდინარე არაქსის შუა წელზე, ისტორიული სომხეთის ტერიტორიაზე, რომელიც ამჟამად თურქეთის ფარგლებშია, ხოლო მასისის მთებიც ისტორიული სომხეთის ტერიტორიაზეა, თურქეთში, ახლანდელი ტურაბადინი (იხ. **“ქართლის ცხოვრება”**, 144 და 151-ე გვერდები). არარატიან დაკავშირებით ცნობილია, რომ მთას სახელი მისცეს უძველეს ხანაში აქ მცხოვრებმა ხურიტული მოდემის ტომებმა, რომელთა სახელმწიფო, ურარტუს სამეფო, არსებობდა ვანის ტბის ირგვლივ ძვ. წ. IX-VI სს-ში (ურარტუ და არარატი ერთი ძირიდან მომდინარე სახელებია (იქვე გვ.144). ხურიტულ ენას სტრუქტურულად ამსგავსებენ ხან ქართველურ (ნ. ნოზაძე), ხან აღმოსავლეთკავკასიურ ენებს (ი. დიაკონოვი)... ხურიტულენოვანი ძველები უახეკეთებენ ძვ.წ. III-II ათასწლეულებს... ხურიტული ენა (აქ მკვეთარ ენა – **ო. ხ.**) ენათესავება ურარტულ ენას. კავკასიური ენებიდან მას უდარებენ ნახურ – დადესტურ ენებს. ზმინის სტრუქტურაში დასტურდება ტიპოლოგიური მსგავსება ქართველურ (ქართ, ზანურ) ენებთან. **“მისი შვილთა შორის** (თარგამოსის შვილები – **ო. ხ.**) **გამორჩნენ კაცი რვანი, გმირნი ძლიერნი და სახელოვანნი. პირველი ერქვა ჰაოს, მეორეს ქართლოს, მესამეს – ბარდოს, მეოთხეს – მოვაკან, მესხეთეს – ლეკ, მეექვსეს – პეროს, მეშვიდეს – კავკას, მერვეს – ვეროს. და იყო ნათესავი მისი დიდი და ურცხვი, რადგან ჰყავდა მრავალი შვილი და შვილიშვილი, ვედარ იტეგა ქვეყანა არარატისა და მასისისა. მაშინ თარგამოსმა გაუყო ქვეყანა და ნათესავი თვისი რვათა ამათ გმირთა: ნახევარი ქვეყანა მისცა ჰაოსს (სომეხს – **ო. ხ.**), ხოლო დანარჩენი შვიდი წამოიყვანა ჩრდილოეთით და გაუყო ქვეყანა მათი ძირსების შესაბამისად. მისცა ქართლოსს და უბოძა საზღვარი: აღმოსავლეთით – პერთი და მდინარე ბერდუჯისი; დასავლეთით – ზღვა პონტოსი (შავი ზღვა); სამხრეთით – მთა, რომელიც მიჰყვება მდინარე ბერდუჯისს სათავეს და გრძელდება დასავლეთით და მთა, რომელიც მიჰყვება კლარჯეთსა და ტაოს შორის, ვიდრე დიდ ზღვამდე; ჩრდილოეთით საზღვარი – ჯაღო და კიდევ მთა მცირე, რომელიც გამოდის შტოდ კავკასიონის მთიდან და უერთდება ჯაღოს მთის და რომელსაც აწჷქვია სახელი ლახი.**

ხოლო ვეროს მისცა ქვეყანა ზღვის ყურისა და დაუდო საზღვარი: აღმოსავლეთით – მთა მცირე, რომელსაც ჰქვია ლახი; დასავლეთით – ზღვა; ჩრდილოეთით – მდინარე მცირისა ხაზარეთისა (მდ. ყუბანი – **ო. ხ.**), სადამდინარე აღწევს წვერი კავკასიისა. ხოლო ვეროსმა ააშენა ქალაქი და უწოდა სახელი თვისი – ვერისი, აწ ამ ადგილს ჰქვია **“ბედია”**. (**“ქართლის ცხოვრება”**, ტ. I. გვ. 3 – 4).

თარგამოსიანთა სახელი ბოლოვდება **“ოს”** მარცვლით, რაც ძველბერძნულში სახელობით ბრუნვის ნიშანია. ამდენად, წარმოდგენილი სახელების ფუძეა თარგამ, ქართ, ვერ, და ა.შ. ქართული ენის სახელობით ბრუნვაში მიიღებენ ასეთ სახეს: თარგამ – ი, ქართლ – ი, ვერ – ი... **“გრ”** კომპლექსი ქართული ენისთვისაა დამახასიათებელი, **“რგ”** კომპლექსი – მეგრულითვის. ამდენად, ქვეყნის სახელი

ვერისი ქართულენოვანი ფორმაა და ნიშნავს **“ვერი”** ეთნოსის ქვეყანას, რაც მეგრული ენით გადმოცემა ასე: **არგ – იშ-ი**, სადაც **“იშ”** ნათესაობით ბრუნვის ნიშანია და კუთვნილებას გამოხატავს. **“ი”** კი სახელობითი ბრუნვის ნიშანს წარმოადგენს. მთლიანობაში **“არგაშ”** სიტყვა ნიშნავს არგის ეთნოსის ქვეყანას (მარგალიში ქიანა) – სამეგრელოს, რაც ძველად ასეც აღინიშნებოდა – მარგვეთი (არგვეთი) ანუ ქვეყანა, სადაც მეგრელები ცხოვრობენ. მხედველობაში მაქვს ზემო იმერეთში დავით და კონსტანტინე მხეიძეთა სამთავრო, რომელიც შექმნილია VIII საუკუნეში არაბებთან ბრძოლას, ქრისტიანული ეკლესიის მიერ შერაცხულ იქნენ წმინდანებად და მათი ნეშტი დღემდე განისვენებს მოწამეთას ეკლესიაში, გასაზღვრებამდე - ვერცხლის კუბოში, შემდეგ - ხისაში.

დიდი ხანია ჩემი ყურადღება მიიპყრო რამდენიმე ლექსიკურმა ერთეულმა **“ქართლის ცხოვრებიდან”**, ესენია: თარგამოს, ბარდოს, თარგოს, ბერთეში.

ლეონტი მროველის **“ქართლის ცხოვრების”** მიხედვით, კავკასიის ხალხთა ეთნარქია არის თარგამოს.

ჩემი აზრით, **“თარგამოს”** სამწვერიანი კომპოზიციისაა და აიხსნება მხოლოდ მეგრულ – ჭანურ (კოლხურ) ენით: თარგამოს – **“ოს”** დაბოლოება, როგორც ითქვა, ძვ. ბერძნულ ენაში სახელობითი ბრუნვის ნიშანია. **“თარგამ”** ლექსიკური ერთეული, ამ შემთხვევაში კომპოზიტი, ასე დაიშლება: თარგამ – პირველი ორი წვერი სრული სახითაა წარმოდგენილი და აღნიშნავს იმ სიტყვებს, რომლებიც თანამედროვე მეგრულში დღემდე ცოცხლობენ: თარგ(ი)-გა. **“თარი”** ნიშნავს მთავარს, გამორჩეულს, **“გა”** არის ქართული ქელი. ამ პირველი ორი სიტყვის ურთიერთკავშირი გვარწმუნებს, რომ საქმე გვაქვს სახელთან, რომლის მნიშვნელობაა **“მთავარი ქელი”**. **“შ”** გვარა საწყისი ფონემაა იმ მეგრული სიტყვებსა, რომელიც იწმკდება (იმალბა ან შეფარული) **“ოს”** ძველბერძნული დაბოლოებით. ერთადერთი მეგრული ლექსიკური ერთეული, რომელიც ამ საიდუმლოს რეალური შემაღვანელია, მოცემულია მეგრულ ტოპონიმში **“თარგამული”**, რომელიც დღემდე შემონახა უძველესმა ენამ დედამიწაზე (მეგრულ – ჭანურმა, იგივე კოლხურმა, იგივე ზანურმა, იგივე აფხაზურმა...).

ჯერ განვიხილოთ უძველესი ტოპონიმი **“თარგამული”**, რომელიც ოფიციალური სახით შემონახულია ასეთი ფორმით – **“თარგამული”**, ხოლო ხალხში ცოცხლობს პირვანდელი ისტორიული სახით **“თარგამული”**.

ქართული საბჭოთა ენციკლოპედიის IV ტომში აღნიშნულია: **“თარგამული”**, სოფელი გუგუტორის რაიონში (თამაკონის სოფსაბჭო) ოდიშის ვაკეზე, მდინარე ტეხურის მარცხენა მხარეს, ზღვის დონიდან 180 მეტრზე. წყაროებში პირველად მოხსენიებულია XVIII ს-ში.

“თარგამოსი” ლეონტი მროველის მიხედვით, კავკასიის ხალხთა **“ეთნარქია”** (იქვე გვ. 588). ეს არის და ეს. თარგამული ქელი საერთოდ არ არის ნახსენები ქართულ საბჭოთა ენციკლოპედიაში, მაშინ როცა ის იწვება მთის სოფელ შქანთაში (პატარა თამაკონი) და მთავრდება სოფელ კავუთთან, მდინარე ტეხურის მარცხენა მხარეს ათეული კილომეტრის შემდეგ, მაშინ როცა თარგამულის ქელი არა მარტომ მთავარი წყალგამყოფია მთელს სამეგრელოში, არამედ ყველაზე დიდი სამხედრო დანიშნულების, ციხე-სიმაგრეების მთელი სისტემის მქონე ყველაზე მაღალ ქედს წარმოადგენს კოლხეთის დაბლობზე, უძველეს კოლხურ ქალაქ ნოქალაქამდე (არქეოპოლისამდე). ჩვენ პირდაპირ დავივიწყებთ, შესწავლის მიზნით, თითქმის ყველა მნიშვნელოვანი ადგილი და ვეყოლია საკუთარი ინფორმაციები.

გივი ელიავა თავის წიგნში **“აბაშისა და გუგუტორის რაიონების ტოპონიმთა”,** სოფელ თამაკონს ასე აღნიშნავს: **“თარგამი”,** სოფელი. სამურზაყანოდან გამო-

ქვეული კაცი დადიანს შეხიზვინა, დადიანს მისთვის მიწა უბოძებია. ხიზანს უთქვამს: **“თაქმოკო”** (აქ მინდაო) და აქ მიუციათ მიწა. აქედან განდა სახელწოდება **“თამოკო”** (მოქმელი ლეკვანტი გვილაგა – გვ.163). **თარგამი**, ამ ტოპონიმს თარგამს უკავშირებენ. თარგამური ვაზიცაა. მოქმელი ი. ფაცაცია, გვ. 164.

გივი ელიავა სოფელ თარგამულის ოფიციალურ, პასპორტიზებულ სახელს გადმოგვცემს ისე, როგორც ადგილობრივი იტყვიან **“თარგამი”** ფორმით, რადგან მათ მეტყველებაში **“ლ”** თითქმის არ ისმის მაშინ, როცა სოფელ დიდიჭყოლის სამხრეთი მხარე, მეზობელი სოფლები გურქემი, კიწია, ნოლა თავიანთ მეტყველებაში **“ლ”** ბგერას გარკვევით გამოთქამენ და ასე იტყვიან – **“თარგამული”**, ასევე გამოთქამენ თარგამულის ქედსაც. აქვე შევნიშნავთ, როგორც ზემოთ ვთქვით, ტოპონიმის მეორე წვერი თავად აღნიშნავს ქედს.

ქართული ქედის ზუსტი შესატყვისია მეგრული **“გა”**.

მეგრული და ქართული მონათესავე, ძმა ენებია სვანურთან ერთად (ძმა ენებში უფროს – უმცროსობა არ არსებობს). მეცნიერული კვლევისას ეს ყოველივეს უნდა გვახსოვდეს. ფონეტიკური თვალსაზრისით **გ ბ ქ** ფონემები ერთი სახელებისაა, განსხვავდებიან ხმიანობის, ქვედაღობის მიხედვით: **“გ”** მუდგია, **“ქ”** – ფშინიერი, **“პ”** – მკვეთრი. ამდენად, ამ ბგერათა მონაცვლეობა ან შენაცვლეობა ბუნებრივი მოვლენაა.

მეგრული **“გა”** შეიცავს **“გ”** მუდურ თანხმოვანს, ქართული **“ქელი”** შეიცავს **“ქ”** ფშინიერ თანხმოვანს და ეს ასეც უნდა იყოს, რადგან მეგრული, როგორც თვალსაზრისით, გაცილებით მდგრადია, შიშინა და **“გ”** თანხმოვანი მუდგური ფონემაა, მდგრადია **“ქ”** თანხმოვანი, ფშინიერი ბგერა, ოღონდ განსხვავებული კატეგორიისა.

ჩვენ განსაკუთრებით დაგვიინტერესს ინფორმაციები ი. ფაცაცია ნათქვამა სოფ. **“თარგამო”** - ს. უსახებ – **“ამ ტოპონიმს თარგამს უკავშირებენ”** -ო. ვინაა ან რა არის თარგამი? ჩვენ იმ აზრისა ვართ, რომ ქედისა და სოფლის სახელწოდება იდენტურია, ორივეს ერთნაირი საფუძველი გააჩნია და ეს საფუძველი, უპირველეს ყოვლისა, ქედის სახელწოდებიდან მოდის, რადგან ეს ქელი არის ნოქალაქე-არქეოპოლისის, უძველესი კოლხეთის უპირველესი ციხე-ქალაქის საფუძველი საფუძველი, ყველაზე თვალსაჩინო ორიენტირი მთელს აღმოსავლეთ შავიზღვისპირეთში კის მთათა სისტემასთან და ციხე-სიმაგრესთან ერთად, რომელთაც შუაზე ჰყვეთს მდინარე ტეხური, შემდეგ კოლხეთის დაბლობზე მიმდინარე თვით შავ ზღვამდე.

ინფორმაციები ი. ფაცაცია ნათქვამი მოდის ათასწლეული წლებიდან და აქ შემთხვევითობასთან ჩვენ საქმე არა გვაქვს.

მაშ ასე: ჩავთვალოთ, რომ თარგამოსი სულაც არ არის ზღაპრული სახელი, მოგონილი პიროვნება, იგი რეალურად არსებული ეთნარქია. მისი პირადი ცხოვრებისეული და მშობლიური ქვეყნის ისტორიული პროცესები კი ხშირ შემთხვევაში შეიძლება რეალური არ იყოს. ეს საკითხის სულ სხვა მხარეა.

ვის უნდა ხსომებოდა მრავალი ათასი წლის წინანდელი ისტორიული მანიპულირება? არავის. ეს სულაც არ იყო საჭირო. მაგრამ ვერისის ისტორიული სახელის დაგვიწყება არავის შეუძლებოდა ქართლში ადრე თურმე ქართულად კი არა, სომხურად ლაპარაკობდნენ. თურმე სომეხი ეთნოსი ბატონობდა ქართლის ცხოვრების მიხედვით. ხომ არ დავეუვათ, უხსოვარ დროში სომეხი ნამდვილად ცხოვრობდა დღევანდელ აღმოსავლეთ საქართველოში, ხომალად დღემდე კუთხე, სოფელი სომხითი, სომხთარნი ქართლში? ისინი დღეს ქართულად ლაპარაკობენ, ამ ისტორიის შექმნის წლებშიც, ადრე კი ექნებოდათ საკუთარი ენა? აუცილებლად. მაგრამ განა ისინი

მართლა ჰოსიანთა ეთნოსიანი იყვნენ? აი, ამაზე პასუხი კი ხალხს არ შეუძლო და ისინი იჯერებდნენ იმას, რასაც იტყვოდა მათი ეთნარქია და ეს ხდებოდა მაშინ როცა ქართლში უკვე ექვს ენაზე ლაპარაკობდნენ, რომელთა შორის სახელმწიფო ენად ითვლებოდა ქართული, მეორე სახელმწიფო ენად ბერძნული და, რა თქმა უნდა კოლხურის სხეუბა საერთოდ არ იყო და არც ჭირდებოდა. **“ქართლად ფართადი ქვეყანა აღიარაცხებოდა, რომელსაცა შინა ჭამი ქართულითა ენათა შეიწირვოდა და ლოცვა ყოველი აღესრულებოდა, ხოლო კირილეისონ ბერძნულითა ენათა ითქმოდან...”**

მაშინ ჰოსიანთა ეთნოსი გრიგორიანულ რწმენაზე იყო შემდგარი.

აი, ამიტომ იწერებოდა კავკასიელ ეთნარქია მოგონილი სახელები ძველბერძნული სახელობითი ბრუნვის ნიშნით. ბერძნული ხომ მსოფლიო ენად ითვლებოდა და გამკითხავიც ათასწლეული წლების შემდეგ არავინ იყო.

გავიხსენოთ მეცხრამეტე საუკუნის საქართველო. როცა თავადაზნაურთა გვარები ოფიციალურ დოკუმენტებში რუსულენოვანი დაბოლოებებით იწერებოდა (ბარათოვი, ბებუთოვი, ციციანოვი...), ანდა თბილისელი ქართულგვარებიანი არმენები, ჰოსთა შთამომავალინი. სომეხის ისინი თავიანთ თავს არ უწოდებენ ახლაც. ისევე, როგორც აფხაუბი, შუგარბიანი აფხაზის ისტორიულ სახელს, კოლხის, მეგრელების სახელს და აფხაზობას იწვამებენ. მეგრელები, ნამდვილი კოლხები, იგივე აფხაზები, იგივე ზანები, იგივე ლახები თავიანთ თავს აფხაზად არ თვლიან. აი სადამდეა მისული ქართული ისტორიოგრაფიაში ისტორიული უკულმართობა და ამას ყველა გულდამშვიდებული შეჰყურებს. არავინ ისე ცუდად არ იცის თავისი ქვეყნის ისტორია, როგორც ქართველთა – გულისტკივილით ბრძანა ერთხელ დიდმა ივანე ჯავახიშვილმა და ამას თან გადაჰყავდა როგორც ისტორიკოსი და როგორც პიროვნება.

როცა ამ სტრიქონებს ვწერ, უნებურად მაკონდება ერთი უძველესი იდიომატური თქმა, რომელიც რამდენიმე ათასი წლის წინანდელია და რომელიც დღემდე უბრალო ხალხში შემონახულია. ალბათ, თქვენც გაგიგონიათ: **“ძღაბი ვარ, ანტიკარე”** (ქალიშვილი კი არა ანტიკარე, ეი. ბერძენივე ლამაზიაო). ვითომ მეგრელი მედეა რომელ ბერძნის ქალზე ნაკლები იყო ან სიბრძნით, ან სიღამაზით, ან ვაჟაკცური შემართებით! უნებურად მაკონდება დიდი კონსტანტინე გამსახურდიას ტკივილიანი სიტყვები: **“ქართველი საუკეთესო ქართულ თხილსაც კი ბერძნულს ეძახისო”**.

აი, ასეთი მიმბაძველები ვართ.

ეს იცოდნენ **“ქართლის ცხოვრების”** ავტორებმა და იმ ჯგუფმა, ვინც მათ უკან იდგა და ამიტომ ეთნარქები გააბერძნეს სწორედ იმ **“ოს”** დაბოლოებით.

თარგამული, ნოქალაქე-არქეოპოლისის ცნობილი იყო ყველა დროის საქართველოში, მთელს მაშინდელ მსოფლიოში და ამით თვალს აუხვიებს შინაც და გარეთაც უკლებელი ყველას და, უპირველეს, ხალხს.

თარგამოსი მთელი კავკასიის მამად წარმოადგინეს. იგი კი ვერი იყო თავისი თარგამულით, არქეოპოლისით და საბოლოოდ მოხდა ისე, რომ ემორჩილებოდა ფარნავაზიანთ და ბოლოს დაავიწყდა კიდევ კოლხობა, რადგანაც **“ქართლის ცხოვრება”** საერთოდ **“კოლხ”** ეთნოსს, **“ლახს”**, **“ზანს”** არ იცნობს.

ომარ ხუხუა,
“ფაზისის” აკადემიის
ნამდვილი წევრი
(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

სერგეი კრემლიოვი

ბერია — XX საუკუნის საუკეთესო მენეჯერი

თარგმანი როლანდ ჯალალანიასი

ასეა, მემუარისტების მიერ მოყვანილ ზოგიერთ კონკრეტულ ფაქტს ბერიასთან დაკავშირებით, ასე თუ ისე, უნდა ვენდოთ, მაგრამ არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დაფუძვროთ მით განსჯას და პირად შთაბეჭდილებებს. მაგალითად, სუდოპლატოვი მემუარებში წერდა, რომ შინსასკომში ეყოფის მოსვლაზე თუ არ ჰქონდათ საგამომიებო ნაწილი (გამომიება მიჰყავდა ოპერაციულ მუშაკს, რომელიც ამავე დროს მუშაობდა აგენტურასთან და დამსმენებთან და ამზადებდა საბრალდებო დასკვნას), სწორედ ეყოფისა და ბერიას მმართველობის ვაჟს შეიქმნა სპეციალური საგამომიებო ნაწილი, რომელიც, როგორც სუდოპლატოვი ამტკიცებს, ძეგლების მტერე ვით ახერხებდა სრულიად უდანაშაულო დაპატიმრებულებისაგან მათთვის მისაღები “აღიარებების” მიღებას.

აქ სახეზეა ორი ბუნების მქონე შინსასკომის — ეყოფისა და ბერიას — ერთ ფენომენად შემოქმედების უბადრუკი მცდელობა, რასთანაც სუდოპლატოვს არავითარი შეხება არ ჰქონდა, ვინაიდან სუდოპლატოვი იყო მხედრადი და არა გამომიებელი.

ისე კი, მართლაც, ეყოფის დროს შინსასკომში საგამომიებო ნაწილი არ იყო! იგი შეიქმნა ბერიას შინსასკომში მოსვლის შემდეგ (დასაწყისში მას სათავეში ედგა ბოლდინ ქობულაძე), და მისი ეს ნოვატია სანქციონებული იყო თვით იოსებ ბესარიონის ძე სტალინის მიერ. აი, როგორ აფასებს ლაგერენტი ბერიას მიერ დანერგილ ამ სიახლეს სამამულო სპეცსამსახურების ისტორიის შემსწავლელი საზოგადოების წევრი ვლადიმერ კონსტანტინეს ძე ვინოგრადოვი: “ეს გახლდათ პირველი ნაბიჯი საბჭოთა სპეცსამსახურების მრავალწლიან ისტორიაში, როცა ძებნისა და გამოძიების ფუნქციები გამოჯნულ იქნა ერთმანეთისაგან მათი კვალიფიციური გადმოღობის თვალსაზრისით”.

ამგვარი კახუსი, ძვირფასო მკითხველო, ფრიად ნიშნადობლივია! ბერიაზე ბრალდებულად უყენებენ იმას, რაც მისი უდავო დამსახურებაა, რადგან სწორედ მან ალაღობინა ქვეყანაში სხვებისაგან მიფუნქციონებული სამართლიანობა!

თუმცა, ჩვენის მხრიდან სრული უსამართლობა იქნება იმის არაღიარება, რომ აღნიშნული საკითხი პირველად სტალინის წინაშე სწორედ ეყოფა დააყენა. 1937 წელს მან ბარათი მისწერა სტალინს, რომელიც ამ სიტყვებით მთავრდებოდა:

“გამომიებულები, რომელიც ნებისმიერ ინფორმაციას მიიღებს სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტისაგან, აგენტურული მონაცემების რეალიზაციისათვის მოითხოვს კანონიერ საფუძვლებს პიროვნების დასაპატიმრებლად და შეეცდება, რომ მასზე გადაცემული აგენტურული საქმე სათანადოდ იქნას დამუშავებული და დოკუმენტირებული”.

არა, თუ ღრმად და ყურადღებით ჩაწვდებით საქმის არსს, დაერწმუნდებით, რომ არც ეყოფი იყო “სისხლისმსმელი ჯალათი”.

პავლე სუდოპლატოვი თავის მემუარებში (ან შეიძლება მისი მემუარების პოლიტკორექტორები) ხშირად ბოროტად იყენებს პირველ პირში ნათქვამ აზრს, რომელიც თითქოსდა ბერიას ეკუთვნის. ამიტომ არ მჯერა იმ სიტყვების, რითაც ისინი ბერიას ალაპარაკებენ ხოლმე. მაგრამ ის, თუ როგორი რეაგირება მოახდინა ლაგერენტი ბერიამ ერთ-ერთ სიტუაცი-

ციაზე 1938 წელს, რასაც პავლე სუდოპლატოვი გადმოგვცემს, მე ვიჯერებ როგორც ტექსტუალურად, ასევე შინაარსობრივადაც.

დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის დღესასწაულის წინაღმდეგ, დილის 4 საათზე სუდოპლატოვი გააღვიძა უცხოეთის განყოფილების სამდივნოს უფროსმა კოზლოვმა და სასწრაფოდ მოსთხოვა მას ლუბიანკაზე მისვლა, რადგან თურმე დაუპატიმრებიათ უცხოეთის განყოფილების უფროსი პასოვი.

აქ სუდოპლატოვს შეხვდა კოზლოვი და იგი მერკულოვთან შეიყვანა, რომელიც მასთან სახელმწიფო უშიშროების მთავარი სამმართველოს უფროსის მოადგილე იყო. მერკულოვი და სუდოპლატოვი შემდეგ ბერიასთან წავიდნენ.

შინსასკომის შეფმა ბერიამ მათ აცნობა, რომ პასოვი და შიშველგლასი დაპატიმრებული არიან პარტიის შეცდომაში შეყვანისათვის და მას, სუდოპლატოვს ევალდა, რომ დაუყოვნებლივ დაიკავოს უცხოეთის განყოფილების უფროსის თანამდებობა. თითქოს უძილობით გადაღლილმა სუდოპლატოვმა უარი განაცხადა იმ მოტივით, რომ ვერ შევიდოდა პასოვის კაბინეტში იმიტომ, რომ იგი დაღუპული იყო.

ბერიამ, ჩემის აზრით, გასცა უაღრესად კონკრეტული და ლაკონური პასუხი: “ახლავე ახსენით კარებს ლუქი და დაიხსომეთ, მეორედ დროს ნუ დამაპარავინებთ ამგვარი სისულელეების მოსმენით. დაიხსომეთ, თქვენ სკოლის მოსწავლეები არ ხართ, რომ ბავშვური შეკითხვები დამისვათ!”

მხოლოდ სამი ფრაზაა — სამი! მაგრამ, ბერიამ წამის უმაღლეს: ა) ბერიამ აგრძობინა სუდოპლატოვს, რომ მას ამის მერე ეკისრება არა მხოლოდ დიდი პასუხისმგებლობა, არამედ იგი აღჭურვილია დიდი უფლებებითაც; ბ) განუსაზღვრა შემდგომი საქმიანი ურთიერთობის არეალიც, რომ საჭიროა საქმეზე საუბარი ყოველგვარი შესავლების გარეშე;

გ) მოუწოდა ქვეშემდგომს, რომ მას არ უნდა ეშინოდეს პასუხისმგებლობის. ესე იგი, თუ შენ გეშინია არა საკუთარი, არამედ სხვისი კაბინეტის კარებზე დასმული ლუქისათვის ხელის ხლევა, მაშინ შენ სერიოზულ საქმეებზე გადაწყვეტილებას ნამდვილად ვერ მიიღებ.

დ) და ამას ბერია აკეთებს ყოველგვარი ლანძღვა-გინებისა და აღიარების გარეშე, რაც სასუსებოთ საქმარისა იმისათვის, რომ შეგნებულმა ადამიანმა მყისვე მოჰკიდოს საქმეს ხელი და ჩაერთოს საქმეში.

სწორედ ეს გახლავთ უმაღლესი კომპეტენტურობისა და საქმისადმი ფანატიური სიყვარულის კლასიკური მაგალითი, რომელიც ბერია ყველგან და ყოველთვის ავლენდა. და მოვიყვან კიდევ ერთ მაგალითს, რომელიც 1940 წელს მოხდა და რომელსაც იგივე სუდოპლატოვი მოვითხრობს.

მათთვის, ვისაც ბერია “ეურდალაკად” და “სისხლისმსმელი ჯალათად” მიაჩნია, ეს მაგალითიც დაუჯერებელი იქნება, მაგრამ ეს ნამდვილად მოხდა.

საქმე კი შემდეგში იყო...

1940 წლის დასასრულს საბჭოთა კავშირმა შემოიერთა ჩრდილოეთ ბუკოვინა და სუდოპლატოვმა (რა თქმა უნდა, ბერიას ნაწილობრივ) იქ მოაღწია სახელმწიფო უშიშროების კაბინეტს ადამოვიჩის ჯგუფი, რომელშიც, სხვათა შორის, შედიოდა ვილიამ ფიშერიც, რომელიც შემდეგ სახელგანთქმული გახდა როგორც რუდოლფ აბელი. ფიშერი შინსასკომიდან დაითხოვეს იმიტომ, რომ მტრის მხარეზე გადავიდა ორლოვ-ფელდბინგი, მაგრამ ბერიას მიერ სათანადო შემოწმების ჩატარების შემდეგ იგი კვლავ აღადგინეს შინსასკომის ორგანოებში.

ადამოვიჩის ინსტრუქტაჟი უნდა ჩატარებინა ოთხი აგენტისათვის, რომლებიც საზღვარგარეთ უნდა გადაესროლათ, ფიშ-

ერს კი მათთვის რადიოკავშირის საფუძვლები უნდა ესწავლებინა. ადამოვიჩს კი თან ჰქონდა უცხოეთის საბჭოთა დიპლომატიურ, კომერციულ, სავაჭრო წარმომადგენლობებში, ჟურნალისტურ და სხვა წრეებში ნაწარმოებელი აგენტების ფოტოსურათები, რომლებიც მოქმედებდნენ ვარშავაში, დანციგში, ბერლინში და კრაკოვში. აგენტები მათთან უნდა გასულიყვნენ კავშირზე.

და მოულოდნელად, ადგილზე ჩასვლისთანავე, ადამოვიჩი აორთქლდა. პირველმა ამის თაობაზე შეიტყო უკრაინის შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარმა სეროვმა და მასშივე მოახსენა ხრუშჩოვსა და ბერიას.

და, აი, სუდოპლატოვი ბერიას კაბინეტშია, რომელიც, რა თქმა უნდა, გააფორმებულია იმით, რომ სუდოპლატოვმა ვერ გამოთვალა ადამოვიჩთან დაკავშირებული ყველა წერილმანი. ამ დროს, კავშირგაბმულობის სპეციალური ხაზით რეკავს ხრუშჩოვი. და სუდოპლატოვს ეძღევა არსებული მომხმინოს, თუ როგორ საყვედურობს უკრაინის კომარტიის ცეკოს პირველი მდივანი ხრუშჩოვი ბერიას უკრაინის შინსასკომის საქმეებში ჩარევისათვის, კერძოდ კი იმიტომ, რომ მან უკრაინაში გამოავსა “გამცემი” ადამოვიჩი, რომელიც, ხრუშჩოვის ხელში არსებული ცნობების თანახმად უკვე “გადავიდა გერმანელების მხარეზე”.

ხრუშჩოვის ლანძღვა-გინების საპასუხოდ ბერია მშვიდად და ზრდილობიანად პასუხობს, რომ მის გვერდით დგას დახვედრის უფროსის მოადგილე, უშიშროების მაიორი სუდოპლატოვი, რომელიც მის ყველა შეკითხვაზე გასცემს პასუხს. ამის შემდეგ ბერიამ ყურმილი სუდოპლატოვს გადასცა.

ხრუშჩოვმა არ მოუსმინა სუდოპლატოვის განმარტებას იმის თაობაზე, რომ ადამოვიჩი კომპეტენტური მუშაკია, რომელიც კარგად იცნობს პოლინეტოს, უხეშად აწყვეტინებს მას და უცხადებს, რომ დიდ საფრთხეს შეუქმნის მის კარიერას თუ იგი კვლავაც შეიფარებს “ბანდიტებსა და ნაბიძრებს”. შემდეგ კი, დაუშვიდობებლად, ყურმილს უკიდებს მას. და ეს გახლავთ დემოკრატიის მიერ გაღმერთებული, მომაგალი ძირგამომამალი “დათბობის” ინიციატორი.

მათ მიერ მოძულეებული “ჯალათი” ბერია კი მშრალად, ოფიციალურად აძლევს სუდოპლატოვს ორ დღეს ადამოვიჩის მოსაძებნად და აფრთხილებს: “პოლიტიურად წინასწარი დაგალების შეუსრულებლობის გამო თქვენ ამ საქმეზე სრული პასუხისმგებლობა დაგეისრებათ...”

საგანგებო რეჟიმში იწყება გამაღებელი ძებნა, მაგრამ გადის ორი დღე და შედეგი არ ჩანს. და სუდოპლატოვმა გააკეთა ის, რითიც აღბათ უნდა დაეწყო — ადამოვიჩის სახლში დაურეკა და მის მეუღლეს დაელაპარაკა... მეუღლის სამსახურის ხელმძღვანელობის ამგვარი ყურადღებით გახარებულმა ცოლმა სუდოპლატოვს აუწყა, რომ მისი ქმარი უკვე თავს კარგად გრძობს, რომ იგი ორი დღეა წვეს ტვინის შერყევს დიაგნოზით და მასთან უკვე იყვინენ შინსასკომის პოლიკლინიკის ექიმები, რისთვისაც დიდი მადლობა გადაუხადა სუდოპლატოვს და შინსასკომის ხელმძღვანელობას.

არა, ძვირფასო მკითხველო, ყველაფერს ასე იოლად ვერ ავხსნი...

აღმოჩნდა, რომ ადამოვიჩი, დაძაბული სამუშაოს შემდეგ ჩერნოვიციის რეინიგზის სადგურის რესტორანში საფუძვლიანად გამოთვრა და ტუალეტში ვიდაცეგებს ჩხუბი გაუმართა. თავში მაგრად ჩაარტყეს, რის შემდეგ გონება დაკარგა და აგენტების ფოტოსურათებიანი საქალდე დაკარგა (რომელიც მოგვიანებით ადგილობრივი შინსასკომის თანამშრომლებმა იპოვნეს სადგურის ტერიტორიაზე). ადამოვიჩმა შემდეგ იმდენი მოახერხა, რომ მოსკოვის მატარებელზე დაჯდა და სახლში წავიდა ისე, რომ მომხდარის

თაობაზე არავისათვის უცნობებია. და, აი, სუდოპლატოვი კვლავ შევიც კაბინეტშია.

“მოგახსენებდი რა ბერიას, — იგონებს იგი — მე დღის დასასრულს ვაუწყებ მას, რომ ადამოვიჩი მოსკოვშია?”.

— დაპატიმრებულია? — მკითხა ბერიამ.

— არა! — ვუთხარი მე და შევეცადე ამეხსნა სიტუაცია.

კაბინეტში მხოლოდ ჩვენ ორი ვიყავით. მან უხეშად შემსწვევინა და დამაყარა სიტყვები, რომლის გავონებასაც აშკარად არ მოველოდი სკკპ პოლიტიბუროს წევრისაგან (სხვათა შორის, მაშინ, ბერია მხოლოდ პოლიტიბუროს წევრობის კანდიდატი იყო — ს. კრემლიოვი). იგი გააფორმებული სცემდა ბოლთას თავის ვებერთელა კაბინეტში და ხმაოდ გადავიტანდა მე და კაბიტან ადამოვიჩს, გვეძახდა ბრიყვებს, უპასუხიბებლო ძუძუმწოვრებს (სხვაგვარად რა შეიძლება უწოდო მართლაც ასეთი სიბრიყვის ჩამდენს?), რომლებიც ვარცხენთ შინსასკომის სახელსა და ღირსებას პარტიული ხელმძღვანელობის თვალში.

— რატომ სდუმხართ? — შეწყვიტა მოულოდნელად ბერიამ თავისი ტირილი და სახეში შემომამტერდა.

უპასუხე, რომ საშინლად მტკიოდა თავი...

ბერიაზე “დემოკრატთა” მიერ შეთხზულ კინოსცენარებში, სუდოპლატოვის ამგვარი რეპლიკის მოსმენის შემდეგ არაადაშიანური ხმით უნდა ედრიალა:

— აჰა, თავი ეტკივა? მე ახლა ამ თავს კვერცხთან ერთად მოგადრობ და ეხლში გადავისვრი!

მაგრამ რეალურად სულ სხვა რამ მოხდა:

“— მაშინ ახლავე, ამავე წამს წადი სახლში! — მიბრძანა ბერიამ”.

მეორე დღის დილას სუდოპლატოვს ბერიას მდივანმა დაურეკა. იგი უაღრესად კონკრეტულად და საქმიანად დაელაპარაკა: — შინაგან საქმეთა სახალხო კომისარმა გიბრძანათ, რომ სამი დღე სახლიდან არ გამოხვიდეთ და იმკურნალოთ, და დაამატა, რომ შუგი უგზავნის საქართველოდან ჩამოტანილ ლიმონებს.

ძვირფასო მკითხველო, ეს არ გახლდათ ბერიას მიერ დიდგაცურად გაკეთებული საჩუქარი, ამგვარი საქციელი ბერიას ცხოვრების ნორმა იყო. მრავალი წლის შემდეგ, როცა ბერია ბორთული პროგრამის ხელმძღვანელობდა, პროექტის წამყვანი თეორეტიკოსების იული ხარიტონოვის და იაკობ ზელდოვიჩის განცხადებაზე ათი დღით შეგუბლების მიცემის შესახებ, წააწყრა განკარგულება იმის თაობაზე, რომ მეცნიერებს საფუძვლიანად ემკურნალათ.

როგორ წარმართა ადამოვიჩის ბუდი? იგი უბრალოდ გააძვეგვს შინსასკომის ორგანოებიდან და სადღაც, საგარეო საქმეთა სახალხო კომისარიატის დაბალ ეშელონებში მიუჩინეს ადგილი. სუდოპლატოვი მას 50-იან წლებში სრულიად შეთხვევით შეხვდა მოსკოვის ერთ-ერთ თეატრში გამართულ პრემიერაზე.

ბერია შეურიგებელი იყო მტრების მიმართ. ადამოვიჩი კი, უბრალოდ, აყვია ადამიანი გამოდგა და ბერიამ იგი მხოლოდ თავიდან მოცილა. იგი ხომ თვითნება ხრუშჩოვი არ გახლდათ, რომელიც ყველას დახვედრას ითხოვდა მაშინ, როცა ბერიას შეეძლო სასჯელის შემსუბუქების შესაძლებლობა გამოენახა.

ბერია მართლაც დიდ ყურადღებას იჩენდა მათ მიმართ, ვინც ამას იმსახურებდა. როცა მექსიკაში დააპატიმრეს ტროცკის მკვლელები მერკადოვი, ბერიამ სუდოპლატოვი იხმო და უთხრა, რომ დიდ თანხებსაც კი არ დაიშურებდა კვალიფიციური ადვოკატების დასაქირავებლად, რომლებიც შეძლებდნენ იმის დამტკიცებას, რომ ტროცკი ოჯახური ინტრიგების მსხვერპლი გახდა.

გაგრძელება იქნება

მებრუღი პოეზიის რაფსოდია

გაზეთი "ილორი" აგრძელებს ლექსების ციკლის ბეჭდვას ცნობილი ქართველი პოეტის ლაშა გახარიას წიგნიდან "ირიათონი" (ბექელია-ნაბორდიშა).

მისთვ ღუდი ქუყორცვნი,
ვემკიჭანცვ, მარებულცვ –
ორ ჭურჭიში მაცქვაფურცვ,
ღუდიშ უგუხარებულცვ,

მუთუნ ვაუჯგ ნდარე ოსურც –
ვეჰარამათ ზისნახეფცვ
ლერჭყვას ვაყინტაფუანცვ
ანძვარებულ ყაზაყეფცვ.

ფუთის აღნაფეფისანგ,
ქარიატაშ მალეპერცვ,
ნინა – შქერიში თოფურამცვ –
გემუანო მანებულცვ.

მონჭვაცალო ქათირღუანც,
ქგვიწაფანც ბაღანეფცვ.
ვარა, მიწით, ოშ ორჩხეშო
მის უჭკადუ ართი ყამა?

თეს თიშენი იბგანჩუქუ –
ნამარებუ ოსურ პუნცუ.
ხეშე მუთა გგშაზადე,
ნინათ ჯა დო ქუას ნწყუნცუ.

ვართ მუშისგ იღანჯებუ,
(ვამენირზა, ვართ გამდღანა)
ორჩხე ხოლო უმოღე რე –
ოშ ლეკურიშ ემნარღამა.

ვართ ორტვინ ორგ, ვართ –
ნახვილი,
ირო ყებურც ვლახუცუ,
ღორღონტქ დოჭყუ მარებულ დო,
ღუცულაფი ჩქიმი ღუცუ!

ქომონც ხოლო მეთხუებუ
ოსურიში მეფერაფა,
ოჯახიში აწოყუნა
სქუალეფიშ ხენჯღვარაფა.

მარა, სქვამი ოსურიში
მინჯგ ხოლო ვაუღ სვანჯი:
ირო ახალ კაბა ოკო,
მინ ციმუა, მინ – სარანჯი.

მუთა ოცქაფალ გოხოლუ
გალგალე გესერაფა,
ჩილიშ ხასლას კუსაფი დო
შხვამ ოსურიშ მეფერაფა.

თოფურიში შურქ ქანთხუდა,
ბაღდადიშე ქუმურც ჭანჯი,
ხათე ფეშერ ვაფერთიდა,
ხომ დიჭვი დო დიდარანჯი...

ჭერჭე კაბაშ მათხოზინე
კოც მოჭვათგ მიოჩქ ჩილი.
გალე მეურჩხიალუაფ
მინ ორქო დო მინ – ვარჩხილი

თუკი თავი შენი გიყვარს
მაჭანკალს არ გაეკარო
გონჯ-მახინჯთა მაქებარი
თავად გაუხარებელი.

სჯობს რომ გყავდეს მდარე
ცოლი,
ლამაზ ქალს ნუ დახარბდები,
ახლოსაც არ გაიკარებს
აძუენებულ მამაკაცებს.

ფოთი, ხობი, ქარიატა
არა ერთგ ზის ავლილ-ჩაველილს,
ენათაფლად მოთაფლული,
თან საამოდ მავნებელი.

ბავშვს კრუხივით დაჰფოფინებს
გამოზრდის და გამოწაფავს...
ვინ თქვა ქარქაშისათვისა
ერთი ხმლისა გამოჭედევა.

ამას ვამბობ, იმიტომ რომ
მეც მაცდუნა მარებულმა.
და შევირთე ცოლი, ენით
ხეს გაახმობს, ქვას გახეთქავს.

ერთ ქარქაშში ერთი ხმალი
არასდროს არ დაუანგდება,
მაგრამ ას ხმაღანანაგები,
ვის სჭირდება ის ქარქაშში?

არც ბოსტანი, არც სარეცხი...
კერიასთან მიცუცქულა,
წყეულ იყოს მარებელი
და თავს ლაფი – თავსა ჩემსას.

ქმარს უცილოდ ევალევა
არ მოაკლოს ცოლს ალერსი,
წინ გაუძღვეს ოჯახს, იყოს
მაგალითი შვილებისთვის.

მაგრამ ლამაზ ცოლის პატრონს
არ ექნება მოსვენება,
მუდამ ახალ კაბას მოგთხოვს,
ხან მარწყვი სურს, ხანაც თაფლი.

არც ის არის საქებარი –
გარე-გარე სიარული,
ცოლის გვერდით ხვრინვა-ძილი,
სხვისი ცოლის ხვეწა-კოცნა.

თაფლის სუნზე ბუზანკალი
ბაღდადიდან მოფრინდება,
შოლტით თუ არ მოიშორე,
ხომ შეგარცხვენს, ხომ დაგაქცვენს.

ჭრელი კაბის მოტრფიალეს
ცოლი კრუხად მიაჩნია,
სხვასთან მიაქვს ოქრო-ვერცხლი,
სხვისი გულის მოსაგებად.

ბთავაზობთ ნაწყვეტებს ნაკო მუსხიას წიგნიდან "რობორ ბასხვისლა აფხაზეთი".

იმ წლებში ხშირად გაისმოდა ვაი-პოლიტიკოსთა ხმა-
მალაღი შეძახილები: "ვინ არიან აფხაზები? რა უნდათ
იმაზე მეტი, რაც გააჩნიათ? აფხაზეთი მარტო მათი ხომ
არაა! აფხაზეთზე მეტი პრობლემა არაა საქართველოში?!
თუ წესიერად არ იქნებიან, გადავუვლით და ა.შ." ყოვე-
ლივე ამას, დამეთანხმებით, წინდახედულ და გონივრულ
პოლიტიკოსთან არაფერი ჰქონდა საერთო.

აფხაზეთში შექმნილი პოლიტიკური ვითარება კი ჩვენ-
გან სულ სხვა, ზედმიწევნით წინდახედულ მიდგომას
მოითხოვდა. მიუხედავად დაძაბული საერთო პოლიტიკური
ვითარებისა, კონფრონტაციის და დესტაბილიზაციის
შეჩერება, სიტუაციის განმუხტვა, ქართველთა და აფხაზთა
ურთიერთობაში რეალურად არსებული პრობლემების
მოგვარება ჯერ კიდევ შეიძლებოდა პოლიტიკური დი-
პლომატიის, კონსენსუსის გზით. ზოგიერთი მყვირალა და
ჩუმჩუმელა პოლიტიკოსისაგან განსხვავებით, მე დღესაც
მჯერა, რომ აფხაზეთში შექმნილი მიძიმე რეალობის გან-
მუხტვა, ძირითადი პრობლემების გადაჭრა შესაძლებელი
იყო სწორედ და მხოლოდ პოლიტიკური დიპლომატიისა და
კონსენსუსის გზით. ამას ალტერნატივა არ გააჩნდა! ყოვე-
ლ შემთხვევაში, ჩვენ ყველაფერი უნდა გვედონა
იმისათვის, რომ ომი თავიდან აგვეცილებინა და ყველა
არსებული პრობლემა მშვიდობიანი გზით გადაგვეწყვი-
ტა. ამას ვამბობ არა იმიტომ, რომ ურმის გადაბრუნების
შემდეგ ვინმეს ბრძენად მოვევლინო, ან შევახსენო საყ-
ოველთაოდ ცნობილი ჭეშმარიტება, რომ ომის (დიდის თუ
მცირესი), ფატალური გარდაუვალობა არ არსებობს და
არც არასდროს იარსებებს.

შესაბამისად, არც ერთი პოზიტიური ნაბიჯი არ
გადაგვიდგამს. ვახერხებდით მხოლოდ იმას, რომ სიწყნარე
ყოფილიყო. ფრთიანი გამოთქმისა არ იყოს, ეს იმას ჰგავს,
ბავშვი რითაც ვინდა გაერთოს, ოღონდ არ იტიროს!

სავსებით ბუნებრივად ჩნდება შეკითხვა: მაინც რით
იყო ყოველივე ეს გამოწვეული და რატომ დაუშვით ამ-
დენი საბედისწერო შეცდომა? რატომ არ მოგვარდა ორივე
მხარისთვის სასიცოცხლო მნიშვნელობის პრობლემები?!

...უპირველესად, არ უნდა მიეჩქმალათ ის ფაქტი, რომ
ბოლომდე ვერ გავიცნობიერეთ მიმდინარე დემოკრატიული
ტერმინის არსი და ვერ აღმოვჩინეთ ახალი რეალობისადმი
შესაბამის მზადყოფნაში. არსებული პოლიტიკური
აზროვნებისა და შეხედულებების ნერვუა ბევრად უფრო
მიძიმე და წინააღმდეგობით აღსავსე პროცესი აღმოჩნ-
და, ვიდრე მოველოდით. ამიტომ, მთავარი მიზეზი ჩვენ-
სავე ხასიათში უნდა ვეძიოთ: პირადი პრობლემებით
დაკავადით და ანგარიში ვერ გაუწიეთ საქართველოში
მცხოვრები მცირერიცხოვანი ერების მისწრაფებებს.
მათთვის უბრალოდ არ გვეცალა. ვერ დაეთმეთ ვიწრო
პარტიული, თუ კლანურ-მაფიოზური ამბიციები. ქანცვა-
ცლამდე ვიბრძოდით ხელისუფლების მოპოვებისა და

დამკვიდრებისათვის. სწორედ ეს იყო და ამჟამადაც არის
(ისევე, როგორც სხვა დროსაც) ჩვენი უბედურების სათავე.
ამას უკვე ბევრი, მათ შორის სისხლიანი სახელმწიფო გა-
დატრიალების ზოგიერთი ორგანიზატორი და მონაწილეც
აღიარებს (ეს რეალობაა და ამის უარყოფა არ შეიძლება).

ჩვენ ისიც ვერ გავითვალისწინეთ, რომ დემოკრატიული
ცვლილებები შეტანაკლებად ყველა ერს განურჩევლად შე-
ეხებოდა, დიდსა თუ მცირერიცხოვანს და არც
მრავალეროვანი აფხაზეთი იქნებოდა გამონაკლისი.
განსაკუთრებული მიხედვრილობა არ იყო საჭირო, რომ
გვეგრძნო: იმ დროს, როცა ყოფილ საბჭოთა კავშირში, იმ-
პერიის ნგრევის შედეგად, მიმდინარეობდა ავტონომიების
რესპუბლიკებად გარდაქმნა და "სუვერენიტეტის აღდგო-
მი", ეს პროცესი რამდენადმე ჩვენს ავტონომიებსაც შე-
ეხებოდა. ეს უთუოდ უნდა გვეცოდნოდა – სამაჩაბლოს
კონფლიქტიდან გამომდინარე გამოტანილი გაკვეთილების შემდეგ
მაინც!

თუ დემოკრატები ვიყავით და დემოკრატიულ სახ-
ელმწიფოს ვაშენებდით, უნდა ვაღიაროთ, არ შეგვეძლო
იმის უგულვებელყოფა, რომ ყველა ხალხს, დიდსა თუ
პატარას, საერთაშორისო ნორმებით განსაზღვრულ ფარ-
გლებში, ჰქონდა თვითგამორკვევის უფლება. სულ სხვა
საქმეა, თუ რა კონსტიტუციური და სამართლებრივი
უფლებები გააჩნდა საქართველოში მცხოვრებ ამ თუ იმ
ხალხს, რა ფარგლებში ეკუთვნოდათ მათ ეს უფლებები,
ან ვის ხარჯზე სურდათ მათ ამ უფლებების გაფართოება!

სწორედ ეს უნდა ყოფილიყო ჩვენს ოპონენტებთან
პოლიტიკური დიპლომატიისა და მსჯელობის საგანი, მით
უმეტეს, საერთაშორისო სტანდარტების მიხედვით, აფხ-
აზეთში მცხოვრებ სხვა ერებთან ეთნიკური აფხაზების
პროცენტული შეფარდება ვერ პასუხობდა მათ პრეტენ-
სიებს.

ბუნებრივია, რომ ამ ვითარებაში ჩვენი მხრიდან
საჭირო იყო მეტი სიმშვიდე და წინდახედულობა,
გულისხმიერ და აუჩქარებელი პოლიტიკის წარმართვა.
უნდა მოგვესმინა ოპონენტებისათვის და გაგვეთავისუფ-
ინა (რამდენადაც ეს შესაძლებელი იყო), მათი ინტერესები,
გაგვეზიარებინა მოძიმე ხალხის მისწრაფებები და ამით
მოგვეყო მათი გულეობა, ამ სიტყვის საუკეთესო გაგებით.
ჩვენ შეგვეძლო და უნდა დაგვერწმუნებინა აფხაზები
იმაში, რომ მხოლოდ ქართველებთან, მხოლოდ მათ ძირძე-
ულ თანამოსახლეებთან და მათ გვერდიგვერდ მიაღწე-
ვდნენ სასურველ მიზანს.

სამართლიანობა მოითხოვს აღინიშნოს, რომ, ჩვენდა
სამწუხაროდ, ჩვენ ვერ ვფლობდით ბოლომდე მოსმენის
ხელოვნებას, გვაკლდა პრობლემებისადმი გონივრული, წინ-
დახედული და თანმიმდევრული მიდგომა...

...ქართველთა და აფხაზთა ურთიერთობაში და-
გროვილი პრობლემების მოსაგვარებლად არც ერთი (!)
კონსტრუქციული წინადადება, გარდა ძალის დემონ-
სტრირებისა, არ შეგვითავაზებია მათთვის და,

როგორ გადაასახლეს სტალინის

სირცხვილი ბორელეს და ტყიბულაეზს,
სირცხვილი სრულიად საქართველოს!

რაც უფრო მეტს მოვიტყვებთ, მით უფრო მეტ ასეთ “სიურპრიზს” მივიღებთ ნაციონალებისა და მათი თავგადასახლებიდან, რომელსაც უკვე ცა ქუდად არ მიაჩნია და დედამიწა ქალამნად!

მაინც მიადწიეს საწადელს საქართველოში გამეფებულმა “ნაციონალებმა” და მათმა ბელადმა სააკიანმა – 25 ივნისს, ღამით, ქურდულად, რამდენიმე სპეციალურად მიყვანილი ნაციონალი აქტივისტის “ტაშის” გრივად აიღეს გორის ცენტრში წამომართული სტალინის ძეგლი! ასევე შუაღამით, ქურდულად აიღეს, ამავე წლის 27 ივნისს, იოსებ სტალინის ძეგლი ქალაქ ტყიბულის ცენტრიდან...

არა და, როგორ არ ეშვებინა ეს უდღეური პოლიტიკური მდილები კაცობრიობის ისტორიის ამ ჭეშმარიტად შეუდარებელ და უდიდეს მოღვაწეს: ჯერ იყო და ნიკიტა ხრუშჩოვი, ღამით, ქურდულად გამოასვენა სტალინის ნაშტი მაკხოლევის მიდან, ახლა კი, 49 წლის შემდეგ, ზუსტად იგივე გაიმეორეს ქართველმა ნეობოლშევიკმა ნაციონალებმა: ყველაფერი იღონეს მათ პატრონებად მიჩნეულ ოკეანისგადმელ მასონთა საამებლად – ჯერ კიდევ 2008 წლის აგვისტოს პროვოცირებული ომისას “ძღვანელ” შეადოეს მათ რუს ოციერებს 50.000 დოლარი სტალინის ძეგლის აფეთქებაში და საწადელს რომ ვერ მიადწიეს, ახლა, ქურდულად გააშორეს ქალაქების გორისა და ტყიბულის ცენტრს იოსებ სტალინის ბრინჯაოს ძეგლი.

ამით “ნაციონალებმა” და სააკიანმა ორი კურდღელი დაიჭირეს: უპირველესად, შეასრულეს მათი მთავარი დამოხინანსებლის, სტალინის მოძულე ჟიდო-მასონური სასოების დაგება, და რაც მთავარია, საზოგადოების ყურადღება გადაიტანეს ობამა-მედედების შეხვედრის შედეგებიდან, სადაც კიდევ ერთხელ დადასტურდა, რომ ამერიკელებს საქართველო სულაც ფეხებზე ჰკიდიათ და არც მისი საერთაშორისო იზოლაციაში ყოფნა ადარდებთ დიდად. მიუხედავად ზოგიერთი წვრილმანი უთანხმოებისა, რუსები და ამერიკელები ისე მორიდდნენ ერთმანეთში, რომ “საქართველო” მხოლოდ მარგინალურ ასპექტში მოიხსენიეს. ესენი კი გახარებული არიან – ამერიკელებმა რუსებს “ოკუპანტები” უწოდესო. დიმიტრი მედედევს ამ ამბის გამო წყენისა ვერაფერი შევატევენ და, ვერ გამოივია, ამათ რა უხარიათ. დიდი პოეტის მუხრან მაჭავარიანის არ იყო:

“...ინც გინდა იყავ, გინდ არქივო,
და თუ გინდ ზაქრო,
რა გინახია, შე შობელებდლო!”

როგორც იტყვიან, საქართველოში სომხური ძაღლები იყვებიან, ქარავანი კი შეუფერხებლად წინ მიიწეეს!

გორში კი, ისევე როგორც ტყიბულაში, “ანტი-სტალინიზმი” ოპერაცია შუაღამის ჩატარდა – ამწეკრანმა სტალინის მასიური ბრინჯაოს ძეგლი კვარცხლბეკიდან ჩამოიღო და ახფალტზე დააწინა. ვიდაც უჯიშოები დამურებისათვის მოედნენ დაბლა და გლეხულ ძეგლს და სიცილითა და ხორხორით უტყაპუნებდნენ ხელს თავზე (ხანდაზმულ ტყიბულელებს ალბათ დაავიწყდა, რომ სწორედ იოსებ სტალინმა აქცია მათი უსახური, ნაშაველ-ნაშიმი-შიღებულები, მომცრო დაბა იმ დროისათვის ქვანახშირის მოპოვების ერთ-ერთ საკავშირო ცენტრად და აუცილებელი ინფრასტრუქტურის მქონე თანამედროვე მეგაპოლისად).

მართლაც რომ გულისამრევი სანახაობა იყო!

ღამით, როგორც მოგვსახლებათ, მხოლოდ ავაზაკები აკეთებენ იმას, რისი გაკეთებაც მათ დღისით არ შეუძლიათ წესიერი ადამიანების შიშით. ამიტომაც იშოვეს დრო მანქურთებმა და კუნაპეტ სიბნელებში, პოლიციელთა გაძლიერებული

დაცვით, ანგარიში გაუსწორეს იმ ადამიანის ძეგლებს, რომელსაც პატივს სცემდა მთელი საქართველო და რომლისაც სიკვდილივით ეშინოდათ ჟიდო-მასონებს და ცოტათი ჯურის არაკაცებს.

ისტორიულად ბამონიანი პიროვნება, რომელმაც მსოფლიოში უმძიმესი პოლიტიკური რეჟიმის ჰაზმს შექმნა უდიდესი და უაღიერესი სახელმწიფო, რომელმაც საკუთარი მშვიდის სიციხე შესწირა საშოკალს კეთილდღეობას, ამაღლებული იწვა მისი მშობლივი გორის ზღვანას სხვადასხვა ზედა მალაშ ბადალონენ სახეზე დიმიდიანილი სატანადმეველი არსებები!

მართლაც შეშხარავი სანახაობა იყო! ახლა კი გამოსიანი ტელევიზიით “ნაციონალთა ტრუბადურები” მინისტრები და თვალეში ნაცარს გვაყრიან – შუაღამით იმიტომ ავიდეთ სტალინის ძეგლი, რომ ცნობისმოყვარე ხალხი არ შეგროვებულყოფ და ქუთაისის მემორიალის აფეთქებისას რომ დედა-შვილი დაიღუპა, იმგვარი ტრაგედია არ განმეორებულყოფ (იმას კი არავე აზრობს, რომ ამ დედა-შვილის მკვლელობა სააკაშვილია, რადგან მისი ბრძანების გარეშე მემორიალის აფეთქებას ვერაფერ გაბედავდა. პრეზიდენტის უდამერთო საქციელს შეწირულს დედა-შვილი “სეირის მაყურებელი” კი არა, მორიგი უდანაშაულო მსხვერპლია).

არ ვიცი რა ეწოდება ამას ნაციონალთა ენაზე, მაგრამ საქართველოში ასე უბადრუკად თავის მართლებას ყოველთვის უტიფარ სიცრუედ მოიხსენიებდნენ.

დაილოცა, დემეტრო, შენი სახელიც, სად მემორიალის აფეთქება და სად ამწეკრანით, ყოველგვარი ხმაურისა და დავიდარაბის გარეშე ძეგლის ქურდულად აღება?

ცნობისმოყვარეების კი არა, ხალხის ეშინოდათ ამ ყოველანაირად უფარვისებას და უჯიშოებს, რადგან იცოდნენ, რომ გორელების რისხვა ჯანმრთელობის შერყევის ფასად დაუჯდებოდათ!

თუმცა, მათ ყველაფერი ეს ჯერ კიდევ წინ აქვთ!

და თუ დროზე არ მოვიშორეთ თავიდან ეს ჭირი, ერთ მშვენიერ დღეს შეიძლება გავიღვიძოთ და ჩვენი მრავალწიანი სამშობლო თავზე დამხობილი ვიხილოთ! მაგრამ, მოდით, კვლავ ძირითად თემას დაუბრუნდეთ!

მაინც ვინ არიან ის “ადამიანებად” წოდებული არარაობები, ვისაც დღესაც კი პანიკური შიში აქვთ ორმოცდამეცხრეტი წლის წინ გარდაცვლილი ბელადისა და ყოველანაირად ცდილობენ მისი სახელის ამოფხეკას კაცობრიობის ისტორიიდან? მაინც როგორ ჰვავს ერთმანეთს “ნაციონალთა” ლექსიკა და ჟიდო-მასონთა ეპითეტები: “სტალინი პირსისხლიანი დიქტატორი იყო, რომელსაც საკუთარი ხალხის გაჟღეკის მეტი არაფერი გაუკეთებია”!

ან არ იციან ისტორია, ან შეგნებულად ცდილობენ მის გაქალბებას! დღესდღეობით რუსეთში არსებულ გამოცემებში და პუბლიკაციებში, რომლებიც მასონთა თემას ეხება, ძირითადად გაშუქებულია რევოლუციამდელი ეპოქისა და “გარდაქმნის” შემდგომი პერიოდის მასონობის ისტორია. მაგრამ სსრკ სახელმწიფო უშიშროების კომიტეტის საიდუმლო არქივების გახსნის შემდეგ აღმოჩნდა, რომ 1920-1935 წლებში საბჭოთა კავშირში საკმაოდ სერიოზული მასონური ორგანიზაციები არსებობდნენ. მასონური ისტორიის მკვლევარებმა, მათ შორის ვიქტორ ბრანოვმა აღმოაჩინა უამრავი საინტერესო ფაქტი რუსეთში იუდა-მასონთა კლანური სისტემის არსებობისა, რომელსაც 30-იან წლებში სტალინმა მტკიცე ხელით მოუღო ბოლო. ავტორის განცხადებით, სტალინმა 1918 წლიდან იცოდა ებრაელთა შხაკრული გეგმები მსოფლიო იუდაისტური მთავრობის შექმნის თაობაზე, თუმცა, ლენინის გარდაცვალების შემდეგ მას არ შესწევდა ძალა ერთიანი დარტყმით გაენადგურებინა ტროცკისტული ხრუვა, ამიტომ, წლების მანძილზე, სტალი-

ნმა ეტაპობრივად შეძლო ამ საშინელი მონსტრის მოშორება და საბჭოთა რუსეთი ჟიდო-მასონური მძიმე უღლისგან იხსნა. (თუმცა, როგორც მისი სიკვდილის შემდეგ გაირკვა, დროებითი ყოფილა საბჭოთა ხალხების ეს სიხარული)...

მხოლოდ მეოცე საუკუნის 90-იანი წლების მეორე ნახევარში გახდა ცნობილი სიმართლე იმის თაობაზე, რომ სტალინი შეეპოტოლა “უსამშობლო კოსმოპოლიტ ტროცკისტებს” და სასტიკად დაამარცხა ისინი. “გარდაქმნის” შემდეგ, როდესაც პრომასონური ორიენტაციის მქონე მიხეილ გორბაჩოვის მოღალატე მთავრობამ რუსეთი კიდევ ერთხელ გაიყვანა, ცნობილია რუსიმა ისტორიკოსმა ფ. ივანოვმა დიდი ტრბუნდანი ისტორიული სიტყვები წარმოთქვა: “აი, შედეგი, იმ სამაგიეროს გადახდისა, რაც სიონოდემოკრატიულმა მსოფლიო მთავრობამ სტალინსა და რუსეთს გადაუხადა”.

სამწუხაროდ, სტალინმა მაინც ვერ შესძლო, რომ საბოლოოდ აღმოეფხვრა სიონიზმი საბჭოთა კავშირში. სტალინის ეპოქაში მათ ღრმა იატაკქვეშეთში გადაინაცვლეს და მხოლოდ გორბაჩოვი-ელცინის ანტიეროვნული პოლიტიკის ფონზე გადაყარეს ნიღბები და დაუფარავად გამოვიდნენ სააშკარაოზე.

ცნობილი რუსი აკადემიკოსის ნიკოლოზ ლიხანოვის თქმით, დღეს უდავოა ის ფაქტი, რომ 1917 წლების ბოლშევიზმის იდეოლოგები საკმაოდ მჭიდრო კავშირში იყო გორბაჩოვთან. საზღვარგარეთ არსებული რუსული მართლმადიდებლური ეკლესიის მიტროპოლიტის ანტონის თქმით: “...მასონურმა ბნელმა ხელმა უმთავრესი მონაწილეობა მიიღო მართლმადიდებლური რუსეთის სასტიკად განადგურებაში”.

რომ არა სტალინი, რუსული მართლმადიდებლობა ამოიძირკვებოდა (ისე, როგორც დღეს იძირკვება ქართული მართლმადიდებლობა) და ამით განხორცილდებოდა მასონთა მრავალსაუკუნოვანი ოცნება – ებატონათ მთელ მსოფლიოზე.

1989 წელს რუსულ პრესაში გამოქვეყნდა ცნობილი ისტორიკოსის ვინოგრადოვის წერილი, რომელიც ეხებოდა სტალინის საიდუმლო არქივებში აღმოჩენილ დოკუმენტს, რომელიც ასახავდა მასონური ლოჟის – “საფრანგეთის დიდი ადმოსავლეთი” მჭიდრო კავშირებს ლეე ტროცკისტთან, კარლ რადეკთან და ნიკოლოზ ბუხარინთან. გარდა ამისა, ისტორიულ დოკუმენტებში ნახსენებია მასონური ლოჟა “are travail”, რომლის წევრიც იყო ზინოვიევი. აღნიშნულ გამოძიებას მოჰყვა საკმაოდ სკანდალური მასალების ამოტივტივება, რომელთა შორის დიდ ინტერესს იწვევდა ე.წ. “კრემლის ლოჟის” არსებობა, რომლის ჩამოყალიბებაც XX საუკუნის 20-იანი წლებით თარიღდება (აი, ამ მასონების გამოაშკარავებას და განადგურებას უოველიან სტალინს მძიმე დანაშაულად მსოფლიო მასონები და ქართველი “ნაციონალები” – ავტორები).

ახლა თუ მაინც სხედები ძვირფასო მკითხველო, თუ როგორი ბორლი ძალა დაამარცხა სტალინმა და იხსნა საბჭოთა კავშირი მასონთა ბრტყალებისაგან, თუნდაც ორმოცდაათი წლით.

ამ თემასთან დაკავშირებით ყურადღებას იქცევს იუგოსლავი ისტორიკოსის ზორან ნანეხინის წიგნი “მასონები იუგოსლავიაში”. ავტორი ხაზს უსვამს საბჭოთა ავიაციის მარშლის ტუხანავის ვიზიტს რომის ერთ-ერთ მასონურ ლოჟაში, 1931 წელს, სადაც იგი შეხვდა იტალიის მასონთა წამყვან ფიგურებს. ამავე წინიდან ირკვევა, რომ “კრემლის ლოჟის” სრულფასოვანი წევრი გახლდათ ცნობილი საბჭოთა ჩეკისტი, შინსახკომის მე-9 განყოფილების უფროსი გლეხ ივანეს ძე ბაკია, რომელიც 1937 წელს დააპატიმრეს და დახვრიტეს.

სტალინის დიდი ძაღლისხმევის შედეგად “კრემლის ლოჟაში” 1937 წელს შეწვიტა არსებობა. ნანეხინი სტალინის “დემეტოს მათრახს” უწოდებდა, რომელმაც ჯერ

კიდევ 1930 წელს დაიწყო ბროლა მასონთა წინააღმდეგ. 1937 წელს კი განადგურებულ იქნენ “რეგულაციონური მასონები” კრასინი, სოკოლოვი, კოზლოვსკი, ფონ მეკი, მანუალომა, სერედა, ლუნანარსკი, სკობოლევი, ბოკია, ჯუნკოვსკი, გროსმანი და სხვები.

სტალინის მიერ ჩამოყალიბებულმა პოლიტიკური და სოციალური დაცვის სახელმწიფო სისტემამ გაამართლა კიდევ და 1939 წლისათვის უკვე ლიკვიდირებული იყო თითქმის ყველა მსხვილი ბოლშევიკურ-მასონურ-ანარქისტული ორგანიზაცია თუ ორდენი. იოსებ სტალინმა დამაჯერებლად გაიმარჯვა მაშინ, როცა სამოქალაქო ომგადანნილი საბჭოთა კავშირი იმყოფებოდა უადრესად მძიმე ეკონომიკურ მდგომარეობაში, რაც მისი პოლიტიკური გუნდის მიერ ზუსტ და ჭკვიანურად გათვლილ სტრატეგიაზე და მითითებებს (მართლაც ბედის ირინიაა, რომ სტალინს “ხელმოცარულ პოლიტიკოსად” მოიხსენიებდეს მართლაც ცხოვრებაში ხელმოცარული, სოფლის ორდებში მოკუსკუსე დედაბრის სახის მქონე პარლამენტარი მინაშვილი – ავტორები).

მასონთა ძირითადი სამოქმედო გეგმა საუკუნეთა განმავლობაში არ იცვლებოდა და მისი არსი მდგომარეობს შემდეგში:

- დაამყარონ ერთიანი მსოფლიო მმართველობა, გაერთიანებული ეკლესიითა და ფულადი სისტემით. აღსანიშნავია, რომ პროგრამამ, ერთიანი ეკლესიის შექმნით, მუშაობა დაიწყო ჯერ კიდევ 1920-1930 წლებში (გაეხსენეთ “ობნოვლენცების” ეკლესია რუსეთში);

- საბოლოოდ განადგურონ ერთნაწილი თვითშეგნება;
- ეტაპობრივად დაშალონ ქრისტიანული ეკლესია (განსაკუთრებით მართლმადიდებლური აღმსარებლობით) და გადააქციონ იგი სექტანტურ მიმდინარეობად;

- მოახდინონ თითოეული ადამიანის კონტროლი – ტექტორონიკის პროგრამით, რაც ითვალისწინებს მსოფლიო მოსახლეობის დანომრილ ბიორობტებად გადაქცევას;

- განადგურონ განვითარებადი ქვეყნების მძიმე ინდუსტრია, რის შემდეგაც მათი ეკონომიკა დამოკიდებული იქნება მსოფლიო ცენტრის ოლიგარქთა ინტერესებზე (შორს რომ არ წავიდეთ, ამის დასტურად საქართველოს მასონთა არქივები? – ავტორები);

- ნარკოტიკებისა და პორნოგრაფიის ლეგალიზება;

- მსოფლიოს უდიდეს ქალაქებში მოსახლეობის შემცირება პოლ პოტის პროგრამით (აღნიშნული პირსისხლიანი რეჟიმით ხდებოდა კამბოჯის მოსახლეობის რიცხვობის მკაცრი კონტროლი);

- ყველანაირი მაკინოურ საშუალებების შეწვევა, გარდა იმ გამოკვლევებისა, რომელსაც კომიტეტი ჩათვლის საჭიროდ;

- მცირე ერთა მორალური განადგურება და მშრომელთა კლასის ნიჰილისტურ მასად გადაქცევა, რითაც ამჟამად დაკავებულია ისეთი ელიტარული მასონური დაჯგუფება, როგორცაა “რომის კლუბი”;

- არ დაუშვან ერთა თვითგანვითარება და საბოლოო დამოუკიდებლობა, რისთვისაც აუცილებელია მოახდინონ ხელოვნურად შეშხადებული პოლიტიკური კრიზისები, რომელთა მართვის სადავეებს თვით კომიტეტი გააკონტროლებს;

- შეიქმნას რაც შეიძლება მეტი რელიგიურ-პოლიტიკური კულტი, რითაც ადამიანები დაივიწყებენ ჭეშმარიტ დემეტოსს და ეთაყვანებიან ხელოვნურად შექმნილ კერპებს;

- გლობალური მასშტაბით მოხდეს რელიგიური თავისუფლების იდუა ავიტაცია, რომელიც მომდინარეობს იეზუიტთა თავისუფალი იდეოლოგიის დოქტრინიდან, რომელმაც ასახვა ჰპოვა პროკომუნისტური მიმართობის მანია კნოლის მისიის (Mani Knoi Mision) სახით;

- მსოფლიო ეკონომიკაში საყოველთაო კრიზისის შექმნა, რაც გამოიწვევს საერთაშორისო პოლიტიკურ ქაოსს;

- საყოველთაო დახმარება გაეწიოს ისეთ ორგანიზაციებს, როგორცაა გაერ-

ქაბლი ბორის და ტყიბულის სენზორიან

სირცხვილი ბორელეს და ტყიბულელეს, სირცხვილი სრულიად საქართველოს!

თანებულნი ერების ორგანიზაცია, მსოფლიო სავალუტო ფონდი, მსოფლიო ბანკი და მათ დაქვემდებარებაში მყოფ ყველა მცირე გაერთიანებებს;

- საყოველთაო აგენტურის აპარატის შექმნა, რაც ითვალისწინებს **“მეხუთე კოლონის”** დაჯგუფებათა ჩამოყალიბებას მსოფლიოს თითქმის ყველა ქვეყანაში. ისეთი დივერსიისა და შპონინგის საერთაშორისო ქსელის დაკომპლექტებას, რაც ხელს შეუწყობს კომიტეტის სრულფასოვნად მუშაობას;

თუ გაითვალისწინებთ, რომ დღეს საქართველო ყველა ამ უბედურებათა მორეკვიმა ჩართული და შიგ ჩახრჩობას აღარაფერი უკლია, კარგად უნდა გაეოჯღროთ, თუ ვის ხელში ვიმყოფებით და საით მიექანება ჩვენი მრავალტანჯული სამშობლო!

აქვე უნდა გავაცნოთ რელიგიური მონდიანობის აპოლოგეტის, ინგლისელი მასონის ჯეიმს ფუტის სიტყვები: **“ჩვენი გამარჯვება ახლოსაა, ჩვენ მივადგევით რელიგიურ ერთიანობას, ჩვენს გვერდით სექტანტურ დაჯგუფებათა გარდა დგას ისეთი ძლიერი ძალა, რომელსაც ინტელიგენცია ჰქვია. ეს თავდაჯერებული უგუნურები საუთნების მანძილზე ებრძვიან და ძირს უთხრიან ქრისტიანულ ეკლესიას და ჩვენს მიერ დატრიალებულ წისკვილზე ასხამენ წყალს”.**

თითქმის იგივეს, მაგრამ უფრო დიდ და თავხედურად აცხადებს ამერიკის შეერთებული შტატების ყოფილი სახელმწიფო მდივანი, მასონი ზბიგნევი ბუჟინსკი: **“კომუნისტების დაცემის შემდეგ ამერიკის მთავარი მტერი მართლმადიდებელი ეკლესიაა...”**

ალბათ ახლა მინც დანახავთ, თუ ვის დაკრულზე ცეკვავს და ვის შეკვებებს ასრულებს საქართველოს დღევანდელი ხელისუფლება!

ისე, რომ ჰკითხო, ტოტალიტარიზმს ებრძვიან და საქართველოში დემოკრატიას ამკვიდრებენ სააკაშვილი და ძმანი მისნი. ტოტალიტარიზმს ძველის ადებითი კი არა, ჭეშმარიტი და არა მოწინებებითი დემოკრატიული ინსტიტუტების დანერგვით უნდა ებრძოლო. მაგრამ რომელ დემოკრატიაზე შეიძლება საუბარი იმ ქვეყანაში, სადაც მამა-მარჩენალს პირში უმდრიან ნაციონალთა პიმნად ქვეყნულ გულისამრევ **“მიშა მაგარიას”,** სადაც სკოლის მოსწავლეები საათობით ელოდებიან პრეზიდენტის გამოჩენას და უფროსების აგან დარიგებულები მთელი ხმით გაჰყვირან: **“მიშა, მიშა!”**, სადაც მოსყიდულ უცხოელ დამკვირვებელთა წაყრუებითა თუ ხელშეწყობით თავხედურად ყალბდება არჩევნები, სადაც ცხებები გადავსებულა პოლიტპარტიმრებით, სადაც ტერორიზებული ის ბიზნესი, რომელშიც ლომის წილი არ უდევთ ნაციონალებს, სადაც ხელისუფლება ბანდირად არბევს და ყოველგვარი კანონის უგულვებლყოფით, ასევე ბანდირად ითვისებს დამოუკიდებელ ოპოზიციურ ტელეარხებს, სადაც უდანაშაულო ახალგაზრდებს დაუნდობლად ხოცავენ ქალაქის ცენტრში ადამიანის სახედაკარგული პოლიციელები და მათ ამისათვის პასუხს არავენ სთხოვს, სადაც სახელმწიფო მნიშვნელობის მქონე სასიცოცხლო საკითხებს ყველასაგან დაუკითხავად, თვითნებურად იღებს ერთადერთი ადამიანი – დიქტატორად ქვეყნული პრეზიდენტი... რომელი ერთი ჩამოვთვალოთ...

განა შეიძლება დიდების მემორილის დანგრევა ქუთაისში, რომელსაც დედა-შვილის სიცოცხლე ემსხვერპლა. ეს მემორიალი ხომ საქართველოს შვილებს აუგეს, რომლებიც გმირულად შეეწირნ სამშობლოს დაცვის საქმეს. განა მათ ამით რამე დაუშავს იგივე საქართველოს? საქართველომ დანაშაულებრივად წაყურა ამ ამბარხენ ფაქტს და რამდენიმე თვეში მივიღეთ კიდევ გორული (უფრო მართებული იქნება, ვთქვათ: **“ღორული”**) სტალინიად!

ამ ამბებიდან მეორე დღეს სააკაშვილმა განაცხადა, რომ არ შეიძლება საქართველოში ერთდროულად იყოს ოკუპაციის მუხუემი და ოკუპანტის ძველით. არ

იცის მან, რომ ოკუპანტად ითვლება ის პოლიტიკური ძალა, რომელიც ჭირივით ეხიზლება ქვეყნის მოსახლეობას, მაგრამ იგი ყოველი დაუშვებელი მეთოდების გამოყენებით იბრძვის ხელისუფლების სათავეში ყოფნისათვის და მეთოდურად შლის და ანადგურებს ქვეყანას!

დალოცვილო, თუ სტალინისა არაფერი გინდა, სტალინის მიერ აშენებულ შენობაში ალშვანგის ნოქარივით რომ არის გამოცემული შიდა ქართლის გუბერნატორი, ვგ როგორ გავიგოთ? იქნებ სტალინის ძველის კვალობაზე ეგ შენობაც დაგეგრიათ?

ჟჰ, ბოდიში, ჩათვალეთ, რომ ეს ფრაზა საერთოდ არ მითქვამს, თორემ, ნაციონალებმა და მათმა **“ზელადმა”** სააკიანმა რომ გაიგონ, შეიძლება მართლა დაანგრიონ მთელ ქალაქში ეს ერთადერთი მყარი და ღამაზი შენობა.

საკაშვილის საცურო აუზში ნათქვამისა არ იყოს, **ჭკუა დაუშლის, თუ რა...** მეოცე საუკუნის ოცდაათიან წლებში საქართველოს ქალაქ ქუთაისის ესტუმრა, ევროპული პოეზიის დრმა მცოდნე, ცნობილი კრიტიკოსი დავით მირსკი. მისი მასპინძელი ვახლდათ ცნობილი ქართველი კინორეჟისორის რეზო ჩხეიძის მამა, მწერალი დია ჩიანელი, რომელმაც ბაგრატის ტაძრის ნანგრევებზე აიყვანა სტუმარი.

ამ დიდებული ტაძრის ნანგრევების შემხედვარე ცრემლმორეულ დავით მირსკის გულისტკივლით უთქვამს: **“ევროპელებმა ომებით ერთმანეთი დაჭამეს, გაულიტეს, მაგრამ არცერთი საგულისხმო ნაშენი არ დაუნგრევიათ, არ მოუსპიათ. ეს მსხვერუეა თურქების ხელწერაა, მათი ველურობის უტყუარი ნიშანია”.**

ღიანს, სწორედ თურქებისა და მათი მსგავსი ვანდალების ხელწერა ვახლდათ ისტორიული ძეგლების აფეთქება. ესა თუ ის ძეგლი შენი სამშობლოსა და ერის წარსულის სარკე უნდა იყოს, სანუკვარი და საკუთარ სიცოცხლეზე უფრო ძვირფასი. მაგრამ, რაში ანადგულებს საქართველოს მდიდარი წარსულის მულაჰა მიმტერე და ისტორიულად მოძულე სომეხი ერის შვილს მიშა სააკიანს მსოფლიოში მართლაც გამორჩეული ჩვენი მდიდარი წარსული? მან ხომ ყველაფერი გააკეთა საიმისოდ, რომ საქართველო სრულ საერთაშორისო იზოლაციაში აღმოჩენილიყო, რომ ყველას არასრულფასოვან ერად მიჰანდეთ, რომელმაც ვერა და ვერ მიადწია სახელმწიფოებრიობას?

საკაშვილის მიერ ბუჩქებზე ორიენტრებულ იმ ახალგაზრდა თაობას, რომელსაც სრული ინფორმაცია არ გააჩნია იმის თაობაზე, თუ რაოდენ დიდი სახელმწიფო მოღვაწე იყო იოსებ სტალინი, უნდა განგუმარტოთ, რომ ძველი მსოფლიო პიროვნების განდიდების მიმანიშნებელი მონუმენტური ქმნილება არ ვახლდავთ. იგი ამავე დროს ხელგონების ნიმუშიცაა – მას რუღუნებით მოვლა-პატრონობა სჭირდება და არა აფეთქება და აქეთ-იქეთ პროწიადი. ბეგლავიაში, მაგალითად, ქალაქ სინტ-ტრუდენში, რომელსაც გასულ წელს ათასი წელი შეუსრულდა, ნაპოლეონის დროიდან მოყოლებული, სამი მსოფლიო ომისადმი მიძღვნილი მონუმენტი დგას და აქედან ორი მათგანი მიძღვნილია იმ ქვეყნების შეიარაღებული ძალებისადმი, რომელთან ომშიც ბეგლიელები დამარცხდნენ. მაგრამ, არასდროს არავის მოსვლია თავში ამ ძეგლების განადგურების მკერხელური აზრი.

იმიტომ, რომ ძეგლებისადმი დამოკიდებულება შინაგანი კულტურითაა განპირობებული, მაგრამ რომელ შინაგან კულტურაზე შეიძლება ესაუბრო ჩვენს სულგაღუნულ, ხელმრუდე და მოძალადე ხელისუფლებას?

ძალიან უნდა **“ჩვენს”** ნაციონალთა **“ზელადს”,** რომ საქმით დაემსგავსოს იოსებ სტალინს, მაგრამ არაფერი გამოისდის. იმდენად დიდი სურვილი აქვს სტალინის ნაწილებების, რომ ალბათ არც უღვაშების მოშვებას დაერიდებოდა (ჩიხუხი, მას,

ნამდვილად არ მოუხდება, თუცა თავზე ჩიხუხის დასაბერტვი **“სრუშნოვები”** ბლომად ახვევია გარს), მაგრამ კარგად იცის: მისი ჰაბიტუსის პატრონმა უღვაშები რომ მოუშვას, ჰიტლერს უფრო დაემსგავსება, ვიდრე სტალინს.

სიტყვამ მოიტანა და, ჰიტლერზეც უნდა მოგახსენოთ რამდენიმე სიტყვა. 1945 წლის გაზაფხულზე საბჭოთა ჯარები უკვე ბერლინის ბომბავდნენ და რაინსტაგისაკენ მიიწვედნენ. ვერმახტის გენერლები, ფიურერს რომ გუნება-განწყობა არ წახდებოდა, მამიებლურად, მხოლოდ გერმანელთა ცალკეული ბატალიონების ან ჯარისკაცების მიერ გამოჩენილ გმირობებზე მოუთხრობდნენ დასამარცხებლად განწირულ ფაშისტთა ლიდერს. ადოლფ ჰიტლერმა ერთხელაც ვერ მოითმინა და გენერლებს დაუდრიალა:

– რა დროს ბატალიონის და ჯარისკაცების გმირობაზე საუბარია, თქვენ გესმით, რომ ომი უკვე წავაგეთ და გერმანია იღუპება!

ჩვენთან კი, სამწუხაროდ, არავინ გამოჩენდა ისეთი, სააკაშვილს რომ ჩახახოს ყურში:

– რა დროს ძეგლების აღება, შადრევნების შენებაა, ნუთუ ვერ ხედავთ, რომ ქვეყანა იღუპება!

კიდევაც რომც ჩაყვიროთ ყურში, დაიჯერებს რო?

მხოლოდ ალკოჰოლისა და ნარკოტიკების მიღებით, ქაღალთან დროის ტარებით და ხალხის **“დაბოლბოით”** ვერსად გაუქვევი მწარე რეალობას – ერთხელაც იქნება, ამოუვა ხალხს ყველაფერი ყელში და მერე არც ხელისუფლების ძალით გადადგომის შემდგომ უმართავ პროცესებს მოჰყვება რაიმე სასიკეთო ქართველი ხალხისათვის. ნუ დავივიწყებთ, რომ საქართველოს დაცვედა სწორედ მაშინ დაიწყო, როცა გამსახურდიას კანონიერი ხელისუფლების დაშლის შემდეგ ქვეყანა კრიმინალებს ჩაუვარდათ ხელში და დღესაც ავად მოგვდევს იმ მძიმე წლების პოლიტიკური შლიეფი.

განა ყირგიზეთის მაგალითი არ გამოდგება ჭკუის სასწავლებლად?

მაგრამ, ისიც ფაქტია, რომ საქართველოს ხელისუფლებაში რეგონალურად ყირა-მალით და ყოველი ღონის არჩევნების გაფალებებით მოსული სომხები ნებით არასოდეს დასთმობენ ხელისუფლებას, რადგან, ჩადენილი უამრავი დანაშაულისა და თვითნებობის გამო, მაშინვე დადგება მათი პასუხისმგებლობის საკითხი.

უკვე პოლიტიკურ გავამდ ქვეყნული მიხილ სააკაშვილი, რომლის ავტორიტეტი საქრთაშორის არენაზე ნულის ტოლია, მხოლოდ ნგრევითა და სხვა ვანდალური გამოხდომებით თუ შეახსენებს თავს საზოგადოებას! ჯანდაბას, მისი თავი, ანგრიოს ძეგლები, რომელთაც მისი წახელის შემდეგ დავაბრუნებთ თავიანთ ადგილებზე! ოდნდ, ახალ ომს ნუ წამოიწვებს რუსების წინააღმდეგ ეს სტალინზე **“დიდი მხედართმთავარი”**, რათა ჰეროსტრატესავე კადვე ერთხელ შეახსენოს მსოფლიოს მისი დიდი ხნის წინ უიმედოდ მივიწვეული სახელი. ამ ომს ხომ მართლაც საბოლოოდ გადაჰყვება საქართველო, რაც სომეხთა მრავალსაუკუნოვან სანუკვარ მიზანს წარმოადგენს!

თანდათან ანგრევენ სომხები საქართველოს სულიერებას, ზნეობას, მორალს, რელიგიურობას, სახლებს, ანგრევენ, ან აქეთ-იქით დააწანწალებენ ისტორიულ პიროვნებათა ძეგლებს, ჰკარგავენ ძირძველ ქართულ მიწებს, დაუნდობლად იმარცხება სახელმწიფო, ერთნაირად სწრაფად იზრდება ქვეყნის საგარეო ვალები და ეკონომიკურ სიღუბჭირეში მყოფი ოჯახების რიცხვი...

ხალხი თანდათან ჰკარგავს მომავლის იმედს!

საქართველო დღეს იმ ხის სახლს მოგვაგონებს, მის პატრონს ზამთარში შეშა რომ გაუთავდება, გაყინული ძეგლების გასათბობად სახლს თანდათან შლის და ღუმელში უკუთებს...

მაგრამ სახლი რომ დამთავრდება, შემდეგ მის პატრონს უპველად ესტუმრება სიკვდილი!

განა ნაციონალებს თავად არ წამოსცდათ – 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ საქართველოს დახმარების სახით 4,5 მილიარდი დოლარი რომ არ მიეღო, ქვეყანაში მძიმე ეკონომიკური მდგომარეობა დაისადგურებდა (ჯერ ერთი, არავინ იცის, იმ 4,5 მილიარდიდან რამდენი მოხმარდა რეალურ საქმეს და რამდენი დაილექა ნაციონალ-ფუნქციონერთა ჯიბეში, და მეორეც, ისიც ფაქტია, რომ არც ამჟამად იმყოფება საქართველოს მოსახლეობა სახარბიელო მდგომარეობაში). იმაზე კი არავინ სძრავს კრინტს, რომ მიხეილ სააკაშვილისა და მისი დანაშაულებრივი გარემოცვის მიერ ამ უაზრო ომის პროვოცირების შედეგად საქართველომ კიდევ დამატებით ასზე მეტი სოფელი და დასახლებული პუნქტი დაჰკარგა!!!

ასეა, იმ ხის სახლის პატრონისა არ იყოს, საქართველოს სომხური ხელისუფლება ნაჭერ-ნაჭერ ასხეიბებს საქართველოს ისტორიულ ტერიტორიებს, ქართული მოსახლეობიდან გეგმაზომიერად ცლის ქვეყანას, რათა მიჩქმალოს გამძაფრებული კრიზისი და შექმნას საერთო კეთილდღეობისა და დემოკრატიული აღმშენებლობის ყალბი სურათი.

აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ნაცვლად, ნაციონალებისა და მათი თავკაცი სააკიანის დიდი მცდელობის შედეგად შეგვრჩა მხოლოდ საზოგადოებისათვის დამამშვიდებელ აბნებელ შეპარებულ სიმღერა **“გამარჯობა, აფხაზეთო, შენო”**. თუცა, როგორც გამოვარკვეით, სხვა უამრავი რამის მსგავსად, ნაციონალთა ფავორიტ კარის მომღერლებს ეს სიმღერაც უსინდისოდ აქეთ მოპარული. აღნიშნული მელიოია მეოცე საუკუნის ოთხმოცდაათიან წლებში, მაშინ, როცა აფხაზეთი დაიკარგა, გაერიდან ლტოლვილი ბიზნესმენის ბატონ სერგო აბაშიძის თხოვნით შეუქმნია შესანიშნავ ქართველ მომღერალსა და კომპოზიტორს ქალბატონ ნუკრი კაპანაძეს, რომელიც წლების შემდეგ **“გააპლაგიატეს”** (და არა **“გაარემიქსეს”**) ნაციონალთა მხებტზე მუსიკოსებმა. ახლა კი საქართველოს **“გამნახვერებელი”** ნაციონალები ამ სიმღერას საიმისოდ იყენებენ, რომ ქართველი საზოგადოების ყურადღება ჩამოაშორონ რეალურ აფხაზეთსა და სამაჩაბლოს და მხოლოდ ვირტუალურ აფხაზეთსა და სამაჩაბლოზე სიმღერებსა და ტაშ-ფანდურს დააჯერონ!

ნუთუ აქ ჩამოთვლილი ფაქტები ერთ კმარა ქართველი ერის დასარწმუნებლად იმაში, რომ მიხეილ სააკაშვილი და მისი გარემოცვა უკვე დაუფარავად ახორციელებენ საქართველოს წინააღმდეგ მართულ ვერავალ სომხურ გეგმას და ჩვენს ბედურ ქვეყანას ნელ-ნელა ექანებიან უფსკრულში გადასახეხად!

რ. ჯალაღანია,
“ფახისის” აკადემიის
ნამდვილი წევრი,
დ.ქობაღია,
“ფახისის” აკადემიის
ნამდვილი წევრი,

P.S. ამას წინათ საინტერესო დოკუმენტური ფილმი ვნახეთ ერთ-ერთ შემეცნებით ტელეარხზე: ბებერი ლომი, რომელმაც თავისი ცხოვრებისეული მისია შეასრულა, გამხდარი, ძალაგამოლეული, მაგრამ მაინც დიდებული, მდინარის პირას ქვიშაში დრუნჩამხობილი კვდება. წამიერად იქვე ჩნდება ახლოს მომლოდინე, ლეშს დახარბებული აფთრები, ტურები, ყორნები და ხარბად ძიძგნიან ცხოველთა მეფის უსულო სხეულს...

არა და, როგორ საოცრად ჰგავს ეს ამბარხენი სცენა გორისა და ტყიბულის ცენტრიდან სტალინის ძეგლის ქურდულად, მიპარვით აღებას!

დასავლეთ საქართველო XVIII საუკუნის 70-80-იან წლებში

კვლავ დაიკავეს და გურიის ქრისტიანულ ნაწილსაც შემოეტიეს. ამის შემდეგ 1878 წლამდე ქვემო გურია ოსმალთა ბატონობის უღელქვეშ გმინავდა. სოლომონ პირველის ჯანმრთელობა ბოლო ხანებში საკმაოდ გაუარესებული იყო, იგი ხშირად ავადყოფობდა. სახელოვანმა სარდალმა ნაჭოსერეულან მძიმე მარცხი ძლიერ განიცადა. მისი სიკვდილი მიინგ მთელი მთელი იყო. იგი გარდაიცვალა 1784 წ. 23 აპრილს, 49 წლის ასაკში, სწორედ იმ მომენტში, როცა ცხენზე ამხედრებას აპირებდა ხონს გიორგობის დღესასწაულზე გასამგზავრებლად. მისი დაკრძავა მძიმე დანაკლისი იყო აღორძინების გზაზე შემდგარი ქვეყნისათვის.

სოლომონი ოდნავადაც არ აჭარბებდა, როცა 1782 წ. რუსეთის მთავრობას სწერდა, რომ მისი „გარჯილ ხმალს, ქრისტიანობისათვის აღდესულს, მოსვენება არ ჰქონია და ჯერ არ დასძინებია“. სოლომონის გარდაცვალებას ოსმალეთში ზემოთ შეხვდნენ. როდესაც ახალციხის ფაშას შიკრიკი 1784 წლის 13 მისი სტამბოლს ჩავიდა და სოლომონის სიკვდილის ამბავი ჩაიტანა, გახარებულმა დიდმა ვეზირმა მას ხალათი უბოძა. სოლომონმა საქართველოს ისტორიაში ღრმა კვალი და ნათელი სახელი დატოვა. საკმარისია, ერთმანეთს შევადა ერთ სოლომონის გამეფებისა და გარდაცვალების დროინდელი იმერეთის საშინაო და საგარეო მდგომარეობა, რომ ნათლად და ვინახოთ მისი უდიდესი დეაწლი. სწორედ ამიტომ აფასებდნენ ასე დიდად სოლომონ პირველის დეაწლს მისი თანამედროვენი და შთამომავლები. სოლომონს მეორეს სიტყვით, სოლომონ I იყო „დიდ სახელოვანი, ქვეყანასა ჩვენთა უზუჯულობთა მამამდიანთა ძირითურთ აღმოფხვრილი და ქრისტესთვის მრავალგზის სისხლ დათხეული, იმერთა მეორე აღმაშენებელი“. 1809 წელს დაწერილი ერთი დოკუმენტი ასე ახასიათებს სოლომონს: „მეფე დიდი სოლომონ, რომელმან სამეფოთი თვისით გასდევნა ბრძოლით უამიტანგან მკვიდრნი მილწინი მასხმედიანნი და იწვალა ხრმალი მისი ძლიერი ზურგათა მათ ზედა და შეღება მიწა საბაგითა სისხლითა მათითა და გარდავლო ტყვის სყიდვად იმერეთს სამართლისოთ, განანათლა სამეფო თვისი კეთილად, განაშენა სამღვდელთნი, ადაჟუაჟა ეკლესიანი ყოველნი“. ვახტანგ ბატონიშვილის (ერეკლე II ძის) დახასიათებით, სოლომონ I იყო „კეთილმსახურებისა ტრფიად და სიმხნესა შინა ჩინებულ, სიმდაბლისა მოყვარე და სიტბოებით მოაძლერე მხილველთა თვისთა... სძლია სერასკერსა ხონქარისასა, აგრეთვე ლექთა დიდთა მხედვლობათა შთასრულსა იმერეთად. განყარა მუნ მყოფნი თურქნი, აღმოკვეთა კინდა ორნი დიდი ბოროტმოქმედებანი სრულიად იმერეთსა შინა, ესე იგი კაცთა კვლა და მშარაობა“. 1784 წლის სექტემბერში იმერეთის ფეოდალები ასე მიმართავდნენ რუსეთის მთავრობას: „ძლიერად მოღვაწე ჩვენი გამომხსენელი ხელმწიფე მეფე სოლომონ უწყალობისა სიკვდილისა მიერ მიგველო და ჩვენ ერთობით თბლად დატყვევულ ვართ, მისთვის ყოველნი მისისა დამიწებისა მგლოვარნი და მარადის სულთქმით მომხსენებელნი მისნი“. მეფის შეფასებაში საქართველოს მოსახლეობის ყველა ფენა, მისი თანამებრძოლი თუ მწინააღმდეგე, ერთსულოვანი იყო: ხალხმა მას დიდი უწოდა.

სოლომონს მივყავართ წარუშლელი კვალი დატოვა ქართულ ხალხურ ზეპირსიტყვიერებაში, ხალხის სამსჯავროს ამ პირუთვნელ მოწმონ

ბაში; თამარ მეფისა და ერეკლე II-ს შემდეგ სოლომონის პიროვნებას ხალხმა ყველაზე მეტი ლექსი და პროზაული გადმოცემა მიუძღვნა. ხალხის ხატოვანი თქმით, თუ სოლომონ პირველის გამეფების დროს „იმერეთი კოტლიც გახლდათ, ყრუც, ბრმაც და კბილებჩაცვენილიც... დღეს (სოლომონის დროს) ყველაფერი კარგად ესმის, შორს ხედავს, ფეხზე მაგრად დგას და კბილებიც ამოუყვიდა, რომ მტრის უკბინოს... მთელი სამეფო გამობრუნდა და გაკეთდა“. ერთ ხალხურ ლექსში ხალხსმოთა აღნიშნული სოლომონ I-ის მეფობის დროს გლეხთა მდგომარეობის გაუმჯობესება. ხალხი მეფეს ათქმევინებს: „ამის ავი კაცი ვიყავ, ტყვე არვის ვაყიდე, ნიშნად ვასუქე, ვადიდე, ჩუროს ქვეშ დავაბინეთ“. სოლომონ I-ის პიროვნებასა და მის მოღვაწეობას დიდად აფასებდნენ უცხოელებიც (ეკატერინე II, ვოლტერი, ოსტრეპოვი, სპარტაკოვი, იოსებ ემინი, სპარტაკოვილი...), მისი საბრძოლო დიდება იმდროინდელი ევროპის საისტორიო ლიტერატურაშიც აისახა. საშუალო ტანის, სახიამოვნო შესახედობისა და ვაჟკაცი ადნაგობის სოლომონის რუსი მაჟდის ჩოხა ეცვა და რიგითი მოღვაწევისათვის მუდამ თოფს, დამბანას, ხმალსა და ხანჯალს ატარებდა. სოლომონი, რომელიც მუდმივ შიშინაობასა და მძიმე პირობებში გაიხარდა (მისი ძიძა გლეხის ქალი იყო), კარგად იცნობდა ხალხის ცხოვრებას, მისი გულისტკივილი იცოდა. მას მუდამ დიდი ამაღლა დაჰყვებოდა, მაგრამ ეს უფრო მუდმივი საფრთხით იყო გამოწვეული, თორემ სოლომონის გარეგნული მეფე დიდებულებას არ მისდევდა. მეფურ ტანსაცმელს იგი იშვიათად იცვამდა. რუსეთის ოფიცირის მოუღვივების სიტყვით, სოლომონი ძალზე თავმდაბალი იყო და ზოგჯერ მშრომელ ხალხში ისე გაერეოდა, რომ ვერც კი გაარჩევდი. მეფის სუფრაც რომელიმე იმერელი ფეოდალის სუფრისგან დიდად არ განირჩეოდა. სოლომონის ახასიათებდა პირდაპირობა და განზრახულის ბოროტედი მიუვანა. სწორედ ასეთი უბრალო და გამჭრიახი ადამიანი შემოგვყურებს სოლომონ პირველის იმპორტრეტები, რომელიც რუსეთის მთავრობის მიერ 1782 წელს გამოგზავნილმა მხატვარმა შექმნა. შესანიშნავი დიპლომატიური ნიჭის მქონე ბრწინავალ სარდალი და ბრძენი სახელმწიფო მოღვაწე სოლომონი შემთხვევით არ შეუღარებდა დავით აღმაშენებლისათვის საამისო საფუძველი მართლაც საკმაოდ იყო. მათი საფლაგებიც, იქნებ, შემთხვევით არ აღმოჩნდა ერთმანეთის მახლობლად.

XVIII ს. მეორე ნახევრის დასავლეთ საქართველოში პროგრესულ და რეაქციულ ძალთა ჭიდილი ძირითადად პროგრესული ბანაკის გამარჯვების ნიშნით მიმდინარეობდა. მეფის ხელისუფლებას ამ ბრძოლაში საგრძობლად უწყობდა ხელს ეკლესია, რომელიც ქრისტიანულ სარწმუნოებას იცავდა და მამამდიანობას უპირისპირებდა. დასავლეთ საქართველოს ეკლესიის უსწინავისი საკეთილშინებელი - იმერეთის კათალიკოსი მეფის გვერდით იმყოფებოდა და რელიგიური თუ წმინდა ეკონომიკური მოსახრებებით მეფის მხარეზე იყო. მიუხედავად იმისა, რომ მთავრები XVI-II ს. 70-იან წლებამდე (და ზოგ შემთხვევაში შემდეგაც) თავს სულთნის ვასალებად აღიარებდნენ, ამას მეტად თავისებური ფორმა ჰქონდა: არც ერთი მთავარი, გარდა აფხაზეთის მთავრისა, არ გამამდიანებულა. სულთანი იძულებული ხდებოდა, ქრ

თველთაგან აღებული ხარკით დაკმაყოფილებულიყო და ამ სამთავროთა ინკორპორაციაზე უარი ეთქვა.

სეპარატისტ მთავართა პოლიტიკურ კურსზე XVIII ს. მეორე ნახევარში მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია იმან, რომ მთელ ამ პერიოდში, განსაკუთრებით კი, 60-იანი წლებიდან, გაძლიერდა თანამშრომლობა „ზემო“ და „ქვემო“ ივერიას „დიდ საქართველოს“ და „მცირე საქართველოს“ შორის. ეს თანამშრომლობა კიდევ უფრო გააძლიერა ამიერკავკასიაში ახალი ძალის - რუსეთის იმპერიის გამოჩენამ. ხელსაყრელი იყო საგარეო ვითარებაც: თურქეთი კრიზისს განიცდიდა და შავი ზღვის აუზში ჰეგემონიას კარგავდა. დასავლეთ საქართველოს მთავრებს შორის უძლიერესი იყო სამეგრელოს მთავარი. დადიანი სამეგრელოსთან ერთად ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთსაც ფლობდა. მისივე ვასალი იყო სამურზაყანოს მფლობელი შარვაშიძე.

დადიანს იმ დროს 6-8 ათასი მოლაშქრის გამოყვანა შეეძლო. თანამედროვის მოწმობით, დადიანი XVIII ს. 80-იან წლებში ისეთი თვითმპყრობელი არ იყო, როგორც იმერეთის მეფე სოლომონ პირველი; სამთავროს ცალკეულ ნაწილებს ბატონიშვილები ფლობდნენ და როცა დადიანს ჯარის შეგრა უნდოდა, იგი იძულებული ხდებოდა, ბატონიშვილებსა და თავადებს მათთვის თხოვნით მიემართა. მიუხედავად ამისა, დადიანი ფეოდალთა ურთიერთმტრობით სარგებლობდა და სამთავროს საერთო საქმეებს განაგებდა. გურიის მთავარი, მართალია, ენერგიულად იბრძოდა ოსმალთა დამპყრობლების წინააღმდეგ, მაგრამ მან იმერეთის მეფესთან ურთიერთობა ვერ მოაგვარა, ხელმწიფობისთვის ბრძოლაზე ხელი არ აიღო, ამას კი სამთავროს მოსახლეობისათვის დიდი ზიანი მოჰქონდა. სვანეთი ამ დროსაც საქართველოს ცენტრალურ რაიონებთან შედარებით ნაკლებად დაკავშირებული და უფრო კარნაქტილი მხარე იყო. სვანურ თემებსა და საგვარეულებს შორის გაუთავებული შედეგი და მტრობა სუფევდა. საქართველოს პოლიტიკურ ცხოვრებაში სვანეთის მოსახლეობის უმეტესი ნაწილის მონაწილეობა მეტად სუსტი იყო. ასეთი ვითარების შედეგს წარმოადგენდა სვანეთის ეკონომიკური და კულტურული დაქვეითებაც. მთელი XVIII საუკუნის განმავლობაში მთავრები კონამე პოლიტიკაში აწარმოებდნენ. პოლიტიკური სიტუაციის მიხედვით, ისინი ხან სულთნის ხელმწიფობას ცნობდნენ, ხან - იმერეთის მეფისას.

კაცია დადიანი, რომელიც უფროსოდა სოლომონ პირველის გაძლიერებას, 1752 წელს მხარში ედგა ტახტისათვის მებრძოლ მამუკა ბატონიშვილს. სოლომონი იძულებული გახდა, ძლიერი მთავრისათვის ანგარიში გაეწვია. იგი პირველ ცოლს - შარვაშიძის ასულს - გაეყარა და კაცია დადიანის და მარიამი შერთო. ამან სამეგრელოს სამთავრო იმერეთს დაუახლოვა, თუმცა დადიანი მეფეზე დამოკიდებული არ გაუხდია; 1757 წელს ხრესილის ომში დადიანი მეფის გვერდით იდგა, მაგრამ, როგორც კი 1765 წელს დადიანმა ერეკლე II და ელისაბედი ცოლად შეირთო და ძლიერი მფარველი გაიხიზა, კვლავ განუდგა მეფეს. ამას დაერთო სოლომონ I მიერ დადიანის ბიძების - რაჭის ერისთავ როსტომისა და ბესარიონ კათალიკოსის დასჯა. დადიანმა ბესარიონ კათალიკოსს თავშესაფარი მისცა, იგი სამეგრელოს კათალიკოსად გამოაცხადა და ამით იმერეთის მეფეს აშკა

რად დაუპირისპირდა. რუსეთ-თურქეთის 1768-1774 წლების ომის დროს რუსეთის მთავრობა, გარკვეული პოლიტიკური მიზნით, სამთავროებს იმერეთის მეფისგან დამოუკიდებელ სამფლობელოებად ცნობდა და მათთან უშუალო დიპლომატიურ კავშირს ამყარებდა. იმერეთის ელჩი რუსეთში ბევრს ცდილობდა, რომ რუსეთის მთავრობისათვის ასეთი ნაბიჯის გადადგმაზე ხელი აეღლებინებინა... „იმავე წელს დადიანმა უარი თქვა, შეერთებოდა ერეკლე მეორესა და სოლომონის სამეგრეო ხელშეკრულებას. დადიანსა და მეფეს შორის შორიგება მხოლოდ 1776 წელს მოხდა. სოლომონის მოთხოვნით დადიანმა აკრძალა ტყვის ყიდვა და ხელი აიღო იმერეთის კათალიკოსისადმი ურჩობაზე. ამ დროიდან, ვიდრე სოლომონ I სიკვდილამდე, სამეგრელოს სამთავრო მჭიდროდ იყო დაკავშირებული იმერეთის მეფესთან. ხანგრძლივი ბრძოლა დასჭირდა იმერეთის მეფეს გურიის მთავრის დასამორჩილებლად; 1756 წელს მამია IV გურიელი სოლომონმა „დიდ ტყვეს“ გამო უფრიდან გააძვია. მამია თავის ბიძასთან - ნიკოლოზ შემოქმედელთან ერთად რაჭას გადავიდა, იქიდან შემოქმედელი ერეკლე მეორეს აახლა და დახმარება სთხოვა. გურიელმა კვლავ დაიბრუნა ხელისუფლება, მაგრამ ახლა უკვე იძულებული გახდა, სოლომონ პირველის მორჩილი ყოფილიყო. 1765 წ. გურიაში ჯარით შემოსულმა ახალციხის ფაშა ჰასანმა მამია განდევნა და მთავრად მისი ძმა გიორგი დასვა. ამის შემდეგ, 1771 წ. იანვრამდე, მამია IV სოლომონ პირველის კარზე იმყოფებოდა.

ტოტლებების ჯარის იქ ყოფნის დროს გურიის მთავარმა გიორგი V რუსეთთან ურთიერთობა გაანა, მაგრამ თურქეთის სიახლოვის გამო მეტად ფრთხილად მოქმედებდა. გურიელი მხოლოდ მას შემდეგ დადგა აშკარად რუსთა მხარეზე, როცა რუსთა ჯარმა 1771 წ. 3 იანვარს ფოთის მახლობლად თურქთა დაშკარი დაამარცხა. უკანდახეული თურქები გურულებმა ერთიანად ამოკლეს. ხოლო თურქთა მოკავშირე ლექთა ბედადის თავი გიორგი ვერდილმა ტოტლებებს გაუგზავნა. იმავე თვეში სოლომონი გურიაში შევიდა და კვლავ მამია IV გამამთავრა. ამის შემდეგ სოლომონის სიკვდილამდე გურია იმერეთის მეფის მორჩილებიდან არ გამოსულა. 1776 წელს კვლავ ამთავრებულმა გიორგი V საეკლესიო საქმეები მოაწესრიგა და ტყვის ყიდვა აკრძალა.

სოლომონის გარდაცვალებას შემდეგ (1784) მთავრებმა თავი აიშვეს და ისევ გაანადგურთ ერთმანეთში. ამით თურქებმა ისარგებლეს და ქვეყანას შემოუტიეს. გახშირდა ჩრდილოეთიდან თავდასხმები სამეგრელოზე, სამხრეთიდან - გურის სამთავროზე. თურქეთი მოხერხებულად იყენებდა გამამდიანებულ ქართველ ფეოდალთა განდილების სურვილებს და ერთიმეორეს უხევდა მათ ან საქართველოს სხვა მხარეებზე აღაშქრებდა. თურქეთის მიერ წაქეზებული ჯანი ფეოდალები სულთანს ურჩ აჭარას უმორჩილებდნენ, აჯანყებულ ჯანებს აჭარელი ფეოდალები არბევდნენ, ქობულეთის მხარის თურქთაგან დაპყრობაში კი მნიშვნელოვანი როლი შეასრულეს თავით ქვემო გურიისა და აჭარის გამამდიანებულმა ფეოდალებმა. ასეთი იყო დასავლეთ საქართველოს მთავართა და სხვა ფეოდალთა როლი საქართველოს საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ ცხოვრებაში.

ჩვენ საერთო სალიბერალური ენა ქართული, თუ იბერიული?

ნებისმიერი ერის განსაკუთრებული ინტერესის სფეროს განეკუთვნება საკუთარი ერისა და ენის წარმომავლობა. ამ მხრივ არც ქართველები ვართ გამონაკლისი. ჩვენთვის ცნობილი ისტორიის მანძილზე ამ საკითხის გარკვევა პირველად ლეონტი მროველს (ნამდვილს, თუ ცრუს, გაუჩვენებელია) უცდია, მაგრამ, როგორც ივ. ჯავახიშვილი აღნიშნავს ამ საკითხს მან „ვერ სძლია, ვერც საკმაო ცოდნა გამოიჩინა, რომ ნათესავნი უცხო საგან განერჩია და ქართველი ტომები (ქართლები, კახელები, მესხები, მებრელები და სხვანი) კავკასიის სხვა ერებისაგან განცალკევებულია, თვით ისინი – კი ერთი შთამომავლობისად აღეკრნა. ქართველ ყველა ტომების შესახებაც საჭირო ცნობები არაა პქონია...“ (ივ. ჯავახიშვილი, ტ. IX, 1977, გვ. 181).

როგორც ივ. ჯავახიშვილი შენიშნავს, ლეონტი მროველს ქართული ენის განენა ენათა შერევით აუხსნიდა: „ქართლისანნი“ თავდაპირველად სომხურს ლაპარაკობდნენ, მაგრამ დროთა განმავლობაში საქართველოში ბევრი სხვადასხვა ენისა და „ნათესავის“ ხალხი ჩამოსახლდა და „ამათ ყოველთა ნათესავთაგანი შეიქმნა ენა ქართული“ – ი... მაშასადამე, აგტორს სიტყვები „ენათა შერევა“ თავის ნამდვილ და ძირითად მნიშვნელობით გაუგია და ამასზე დაუმყარებია ქართული ენის განენის თეორია. ამგვარი ახსნა ჩვენს დროში ბავშვებსაც – კი არ ეპატიება, თუმცა თანამედროვე მეცნიერებაც არ უარყოფს, რომ ზოგიერთი ენები შერეული ენათა ჯგუფს ეკუთვნის.“ (იქვე, ტ. IX, გვ. 183). ჩვენ კი ვფიქრობთ, ლეონტი მროველი არც ისე გულუბრყვილოა. მან ბრწინავდა იცის, რომ მოკლე დროით, მაგრამ იბერიის გარკვეული ტერიტორია მიტაცებული პქონდა ძვ. აღ. I საუკუნის სომხეთსა და მუდგნ ტივრან II-ს და ამ ტერიტორიაზე იმ ხანად სომხური ენა ბატონობდა, მაგრამ ეს პერიოდი მან სპეციალურად ძვ. აღ. მე-VI საუკუნის წინა ხანაში გადაიტანა (რა პერიოდზეც საფუძვლიანი ისტორიული ცნობები არ მოგვეპოვება), რომ უგულვებლყო იბერიის ბატონობა და არ შეიძლება, რომ არ სცოდნოდნენ ტივრან II-მდე და მას შემდეგ 523 წლამდე ქართლი იბერიის ორგანული ნაწილი იყო, მაგრამ ამას იგი სპეციალურად მალავს და ქართლის ხელისუფალთ, რომ შეწყნარებინათ ეს სიცრუე, ქართლს გუნდრუქს უკმევს და ქართული ენის აღხევის ხანა ახ. წ. აღ-ის 899 წლიდან ძვ. წ. აღ-ის 284 წლამდე გადააქვს, რაც ჭკუა მოკლე საქართველოს ხელისუფლებასაც გაუტკბა და ხელი მიჰყვამ სიცრუის ჭკუამარიტების რანგში დაიკვიდრებას. რაც შეეხება ქართული ენის სხვადასხვა „ნათესავთა“ ჩამოსახლებით შექმნას, ამგვარი შეხედულება, მართლაც მის სიღრმეებში ჩაუხედაობა და ბავშვური გულუბრყვილობაა. და, მიუხედავად იმისა, ჩვენს საერთო სალიბერალურ ენაში უხვადანა ნახესხები უცხო სიტყვები, მის წარმოშობას სხვა საფუძველი აქვს. ხოლო „ქართლისანთა ენა სომხური იყო“ – ი... – ამის თქმა და საერთო სალიბერალურ ენის წინაღობა – იბერიული ენის არსებობის იგნორირება, ხოლო მის ადგილზე სომხურის დაყენება, სომეხი ავტორის პარდა, სხვას არ შეუძლია. იმ ფაქტის გამო, რომ ტივრან II-ის დროს სომხებს მიტაცებული პქონდათ იბერიული მიწები, სომხური როლის გაზვიადება და იბერთა არსებობის საერთოდ გამორიცხვა, მიუთითებს ცრუ ლეონტი მროველის სომხურ წარმომავლობაზე, მით უმეტეს, როცა ჩვენთვის „ქართლის ცხოვრება“ ცნობილია მხოლოდ მე-XV საუკუნის ანა დედოფლისეული და მე-XVII საუკუნის მარიამ დედოფლისეული ხელნაწერებით, ხოლო დედანი ქართულ ენაზე არავის უნახავს.

ე. წ. ქართველური ენების როლზე საერთო სალიბერალურ ენის ჩამოყალიბებაში აბსოლუტურ ტენდენციურობას იჩენს პროფ. ტ. ფურცკარაძეც, რომელიც თავის სურვილს უფრო გამოხატავს, ვიდრე მეცნიერულ დასაბუთებას: „თანამედროვე ქართველთა სამეტყველო ერთეულთაგან საერთო ქართველურს უფრო უახლოვდება სამწიგნობრო ქართული და მასთან

ახლო მეოფი ცენტრალური კილოები (კახური, ქართლური, იმერული...); საერთო ეროვნული ევლისგან დაშორებამ, უცხოვნოვანმა გაგლეზებმა და სხვა მიზეზებმა საერთო ქართველურსა და სამწიგნობრო ქართულს მეტ-ნაკლებად დააშორა სვანური, ზანური, ფხოლური, შვერული, ფერეიდური და სხვა კილოები. ამ დიალექტებში ლექსიკურ სესხებებთან ერთად ფონეტიკური და მორფოლოგიური პროცესები განვითარდა; შესაბამისად განაპირა კილოებში ბევრი ენობრივი მოვლენა შედარებით გვიანაა წარმოქმნილი. შეიძლება ითქვას: ზანურ – სვანური და ფხოლური კილოები საერთო ქართველურთან მიმართებით უფრო ბევრ ენობრივ სიახლეს შეიცავს, ვიდრე ქართლური და იმერული...“ (ტ. ფურცკარაძე, ქართველები, 2005, გვ. 278-279).

აქედან გამომდინარე, ტარიელ ფურცკარაძე ცრუ ლეონტი მროველის აშკარა მიმდევარია, იმ განსხვავებით, რომ „ლეონტი მროველი“ იბერიულია და სვანური არსებობას საერთოდ უგულვებლბყოფს, ხოლო ფურცკარაძე მათ არსებობას აღიარებს, მაგრამ დიალექტადაც არ თვლის და გვიან წარმოშობად კილოებად მიიხსენებს. ეს კი, რომ არაფერი ვთქვათ ჭკუამარიტებაზე, პოლიტიკურ უმწიფარობაზეც მეტყველებს და სომხურ წისკვილზე ასხამს წყალს.

საინტერესოა, როგორ წარმოუდგენია ტარიელ ფურცკარაძეს საერთო ქართველური ლექსიკა და შეუძლია თუ არა ამ ლექსიკიდან რამდენიმე ძირისეული ფორმის ეტიმოლოგიისა და მნიშვნელობის დადგენა მაინც, და თუ არ შეუძლია, რის საფუძველზე აკეთებს ასეთ დასკვნას. აღბათ, პ. ფენრიხისა და ზ. სარჯველასის „ქართველურ ენათა ეტიმოლოგიურ ლექსიკონს“ ყურდნობა, რომელიც აშკარად ტენდენციურია.

სალიბერალურ ქართულის გარდა, სხვა ქართველური ენების არმცოდნე ქართველებს და იბერიული (ე. წ. მებრული) ენის ზერეულედ მცოდნე მეცნიერებსაც კი, აღბათ, პგონიათ, რომ თანამედროვე სალიბერალურ ენა მხოლოდ ქართლური დალაქეკის ბაზაზეა შექმნილი და უდიდეს უმრავალესობას პვეემონური ამბიციები ამოძრავებს.

მაშინ, როცა დედამიწაზე გლობალური კატასტროფაა მოსალოდნელი და მის ასაცილებლად კაცობრიობის სულიერ-ზნობრივი ამადლება და მოძველებული, ველური პვეემონური ამბიციების დათმობაა აუცილებელი, ოფიციალური, სახელმწიფო დაფინანსებაზე არსებული მეცნიერება, მიუხედავად იმისა, მათთვის ცნობილია „ქართლის ცხოვრებაში“ აღწერილი სიცრუე და ახალი აღმოჩენების ჭკუამარიტება, გაურბიან ამ ჭკუამარიტების განხილვას, დისკუსიას და ჯიუტად ახარბლებენ სკოლებსა და უმაღლეს სასწავლებლებში ზემოთ აღნიშნული სიცრუის სწავლებას, რაც კატასტროფულად ამახინჯებს ერის სულიერ-ზნობრივ ძლიერებას და გადაშენებისკენ მიჰყავს ქვეყანა.

მიუხედავად იმისა, ე. წ. ქართული სალიბერალურ ენის ლექსიკური ფონდის 50%-ზე მეტი უცხოურ ნახესხებ ლექსიკას წარმოადგენს, არ შეიძლება ჩვენი სალიბერალური ენა უცხო ენათა კონკლომერატად ჩაითვალოს, რადგან ის უცხოური სიტყვებიც გატარებულია ეროვნულ – ენობრივ-გრამატიკულ ბრძმედში და რამდენადმე მაინც წაშლილია მათი უცხოური ელმრადობა. ამასთან, წმინდა ეროვნული წარმოშობის ლექსიკური ფონდი, რომელიც 50%-მდე აღწევს, მომდინარეობს კაცობრიობის დასაბამიდან, რომლის მსგავსი ენობრივი მონაცემები დღეისათვის არცერთ ცნობილ ენას არ გააჩნია მსოფლიოში, მოწმობს ჩვენი სალიბერალურ ენის წმინდა ეროვნულ – ენობრივ ნიადაგზე ჩამოყალიბებას.

რა ენობრივ მონაცემებზეა საუბარი? 1500-ზე მეტი (იხ. პ. ფენრიხი, ზ. სარჯველასე, ქართველური ენათა ეტიმოლოგიური ლექსიკონი) საერთო ძირისეული ფორმები, რომლის საფუძველზეა აგებული საერთო სალიბერალურ ენის წმინდა ეროვნული წარ-

მოშობის ლექსიკური ფონდი, წარმოადგენს ხმაბაპით ნიადაგზე ჩასახულ ფორმებს, წარმოშობილს იმ უხსოვარ ხანაში, როცა ორფხვა ველური ცხოველი ენას იდგამდა, ანუ „იაფეტურ ენათა ოჯახი საშუალებას გვაძლევს მათი შედარებითი შესწავლის გზით მივაწიოთ იქ, სადაც კაცობრიული ენის და ცხოველთა მეტყველების ზღვარი ძვეს“ (ნიკო მარი, რთი ცხოვრობს იაფეტური ენათმეცნიერება, პეტროგრადი, 1923, გვ. 40-42). ამ მონაცემების უგულებელყოფა საშუალებას აძლევს მტრულ ძალებს ქართველი ერი დანარჩენ მსოფლიოს წარმოუდგინონ გაურკვეველი წარმომავლობის ენად.

სამწუხაროდ, ენათმეცნიერებს დღემდე არ უცდიათ ძირისეული ფორმების წარმომავლობისა და მნიშვნელობების გარკვევა და თვლიან, რომ ამის შესაძლებლობა სამუდამოდ დაკარგულია. მაგრამ, როცა წარმოვადგინებთ რამდენიმე ძირისეული ფორმის ჩასახვის მომენტში მიღებული მნიშვნელობა და მისი ჩამოყალიბებამდე ფონეტიკური ცვლილებების შესაძლო პროცესი, აღიარებს, რომ ეს ძალები საინტერესოა და თავიდან თანამშრომლობის სურვილი გამოთქვს, თუმცა, ამასთან, მალევე იმაზეც იზრუნეს, რომ „წარმატებისგან ხიბლში არ ჩავყარდნოვითა“ და სცადეს ჩემთვის თავს მოეხვიათ თავიანთი შეხედულებები, მაგრამ, როცა დავეუბტიცე ჭკუამარიტება და გამოვლინდა მათი ცრუ წარმოდგენები, აღბათ, თავიანთი სისუსტის დამალვის მიხნით (სხვა მიზეზი ვერ ვიპოვე), მათთან კავშირის ყოველგვარი გზა გადამიკეტეს და, ნაცვლად იმისა, რომ ღირსეულად მოქცეულიყვნენ და ეთქვათ: რახაც თქვენ შეეხეთ, მეცნიერებაში ახალია, თქვენს შეხედულებებს სიღრმისეულად შევისწავლით, უყურადღებოდ არ დაგტოვებო, თავი ამარადეს, რთაც მეცნიერული ჭკუამარიტება და საკუთარი ღირსება კი არ დააყენეს სათანადო სიმადლებზე, არამედ მედროვის როლი არჩიეს.

523 წლამდე გაბატონებული სახელმწიფო ენა - იბერიული (ე. წ. მებრული), რომელიც პროფ. ტ. ფურცკარაძე უნდა მსოფლიოს საზოგადოებას წარმოუდგინოს როგორც საერთო ქართველური ენის კილოკავი, მსოფლიოს ყველა მოქმედი ენებისგან განსხვავებით ინახავს სამეტყველო ბგერების წარმოშობის მექანიზმებს, ხმაბაპით მიღებული ლექსიკის უზარმაზარ ფონდს (იხ. ი. ძამბია, ე. ძამბია, ვ. ვახანია, მებრული ენის ლექსიკა და სიტყვათწარმომავლობა, შედოტმეული), სალიბერალურ ეროვნული წარმოშობის ლექსიკის ძირისეული ფორმების მნიშვნელობებს და მისი ფონეტიკური ცვლილება – განვითარების შესწავლის შესაძლებლობებს, რახაც ვერ ფლობენ სხვა ე. წ. ქართველური ენები, აღბათ, უცხო ენებზე, თორემ არ აკრძალავდნენ ენისა და მეტყველების წარმოშობაზე მოხსენებების განხილვას. ყველაფერი ეს და ჩვენი მხედრული და ასომთავრული დამწერლობანი, ამ დამწერლობათა ასონიშნების სახელდებების დაქარაგმებული ფორმებისა და ე. წ. არმაზის ბილინგვის საიდუმლო ენის იბერიული ენით გახსნა მეტყველებს ამ ენის, როგორც მსოფლიოში ყველაზე უძველესი ენის, კაცობრიობის დასაბამიდან მომდინარეობაზე. გარდა ამისა, იბერიული ენით იხსნება მნიშვნელობა და ეტიმოლოგია მრავალი ტომონიშისა, პიდრონიშისა, გვართა ფუძემებისა არამარტო დასავლეთ, არამედ აღმოსავლეთ საქართველოშიც და ეთნონიშები: ჭანი, ლახი, აფხაზი, აფშილი, სვანი, მესხი, თუში, ფშავი, ხევსური, მეგრული, ქართი და ა. შ.

აქ, აღბათ, დაისმება ლოგიკური კითხვა: თუ ყველაფერი ეს ჭკუამარიტებაა, რატომ პქვია ჩვენს სამწიგნობრო ენას ქართული, ხოლო ქვეყანას – საქართველო და არა იბერიული და იბერია? ცნობილია, რომ იბერიის დაცემის შემდეგ ჩამოყალიბდა, ჯერ ლახთა, შემდეგ აფხაზეთის სამეფო, რომელთა სახელმწიფო ენა, უმეტესად, იბერიული იყო (იხ. ჩვენი „რატომ ებრძვიან კოლხურ – იბერიულ ფესვებს?“), მაგრამ აფხაზეთი დაერქვა იმის გამო, რომ საქმიად გა-

ძლიერებულმა აფხაზეთის მთავარმა იაქტიურა, ბიზანტიელი მეციხოვნეები გააძევა ყოფილი იბერიის ტერიტორიიდან და გარკვეულ ტერიტორიაზე ადაღენა სახელმწიფოებრიობა; 899 წლიდან ქართლმაც მიიღო დამოუკიდებელი სამეფოს სტატუსი; 978 წელს აფხაზეთის მეფედ აკურთხეს ქართლის უფლისწული – ბაგრატ III ბაგრატიონი; 1008 წელს ბაგრატ III-მ ქართლი შემოუერთა აფხაზეთს; ამ დროიდან დაწვებული მე-XI-XII და „არც თუ ისე იშვიათად XIII-ე საუკუნეში“ გაერთიანებული იბერიის ტერიტორია იწოდება აფხაზეთად (იხ. ივ. ჯავახიშვილი, ენციკლოპედიური ლექსიკონი); ამ დროიდან იწყება საერთო სალიბერალური ენის ჩამოყალიბება და, ენობრივი მონაცემებითაც და პოლიტიკური თვალსაზრისითაც, უფრო სამართლიანი იქნებოდა ჩვენი სალიბერალური ენისათვის და ქვეყნისათვის აღვადინათ ისტორიული სახელწოდებანი – იბერიული და იბერია, რომლის შემდეგ აღარ წარმოიშობდა ის პრობლემები, რომლებმაც შეიძლება საბედისწერო შედეგი გამოიწვიოს იბერთა მოღვმისათვის, და არც არავის ექნებოდა საფუძველი, ეთქვა: „ქართველი გაურკვეველი წარმომავლობის ენა“ - ი, მაგრამ ქართული ენა და საქართველო დაერქვა გაერთიანებული იბერიის მეფის საპატივცემლოდ, რომელიც ეთნიკურად ქართლელი იყო. და, ნაცვლად იმისა თვოდოს II-ს ბრძნული გადაწყვეტილებისათვის შესაბამისი პუშმანური ქმედებებით ეპახუხათ, იმდროინდელ საქართველოს ხელისუფალთ პვეემონური ამბიციები უჩნდებოთ, როგორც ეს გამოიჩინა უფრო აღრე, ჯერ ლახთა, მერე აფხაზეთა მეფემ და იბერიის როლის დაკნინების ხარჯზე ქართლელთა როლის გაზვიადებას მიჰყვს ხელი. შედეგად ტოტალურად გაყალბდა ქართველი ერის ისტორია და ამ გაყალბებებმა, მიზეზ-შედეგობრიობის კანონის ძალით, რა შედეგებიც გამოიღო, უკვე აშკარაა.

რადგან დიდი უკმაყოფილებაა იმის გამო, რომ იბერიულ (იგივე პროტოქართულ) ენას ტ. ფურცკარაძე და ძმანი მისნი საერთო ქართველურის კილოკავად თვლიან და, ამასთან, ფართო საზოგადოება (ზოგი მეცნიერიც კი) არ იცნობს იბერიული ენის ზემოთ ჩამოთვლილ მონაცემებს და შესაძლებლობებს, სშირად მეკითხებიან: სად არის საერთო სალიბერალური ენის მიმართ ქართველური ენებისა და, განსაკუთრებით იბერიული (ე. წ. მებრული) ენის ადგილი?

დღეისათვის შესწავლილი მასალების საფუძველზე, თამამად შეიძლება დავასკუნათ (უკაცრავად ვარ მაღალ ტიტულოვანი მეცნიერების წინაშე, რომ მათ არ ვაცლი კეფის მოფხანას, საკითხების შესწავლას და ვუსწრებ დასკვნის გაკეთებას): თანამედროვე საერთო სალიბერალურ ენა არის უძველესი იბერიული (იგივე პროტოქართული) ენის დიფერენცირების შედეგად მიღებული ტომობრივი ენებისა და თვით იბერიული ენის ისევ კონსოლიდაციით (შერწყმით) გაძლიერებული, სრულად გახმოვანებული და დახვეწილი, საოცრად გამარტივებული და გრამატიზირებული ახალი კლასიკური იბერიული ენა, ხოლო თვით იბერიული (ე. წ. მებრული) არის დედამიწაზე სახელმწიფოებრიობის ჩასახვის ხანიდან 523 წლამდე არსებული სახელმწიფო ენა, რომლის ვესვები კაცობრიობის დასაბამიდან მომდინარეობს და ეს, თითქოსდა, ორი სხვადასხვა ენა, სხვადასხვა ერის ენა კი არ არის, არამედ ერთიადიანვე ერის ენაა, ოღონდ სხვადასხვა ეპოქისა.

ამრიგად, ქართველი ერისა და ქართული სალიბერალური ენის წარმომავლობა საქმიოდ ზუსტად დგინდება და არავითარ გაურკვეველობას არ წამოადგენს, როგორც ეს მტრულ და დესტრუქციულ ძალებს სურს იყოს.

კუპური ფიფია, საქართველოს მწერალთა, მეცნიერთა და საზოგადო მოღვაწეთა აკადემია „ქალდეა“-ს და ფაზისის აკადემიის ნამდვილი წევრი.

აღიარება აუსილვებად მოვა...

წარმოიდგინეთ ქართველი მამულში მშობლისა და თავისი კუთხის დირსული შვილის ბატონ მურთაზ ჯანჯღავას წიგნს "მეგრული ენის ფენომენი". წიგნის რედაქტორია ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი, პედაგოგიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს განათლების მეცნიერებათა, აფხაზეთის მეცნიერებათა და "ფაზისის" აკადემიების აკადემიკოსი, გიორგი ლეონიძის პრემიის ლაურეატი ჯემალ ჯინჯიხაძე. აგრეთვე დიდ მადლობას უძღვრის წიგნის გამომცემს გაწეული გარკვეული ფინანსური დახმარებისათვის საქართველოს პარლამენტის წევრს, აკადემიკოს ფრიდონ თოდუას.

გახეილ "ილორის" მითხველებს ვთავაზობთ ამონარიდებს აღნიშნული წიგნიდან.

ოძროს შუალედ ხმათა გამომხატველი სიტყვები

აღმიანთა მეტყველების დახვეწასთან ერთად იხვეწებოდა სიტყვებიც. თანხმოვანი ბგერები თავიანთი წარმოქმნის ადგილების მიხედვით ბუნებრივად ამჟღავნებენ ერთმანეთში შეწყველების უნარს. მეგრული სიტყვების მარცვლებში, როგორც უკვე ვნახეთ, თანხმოვან ბგერათა ლამაზი და შინაარსობრივი შეწყველება გვაქვს. მეგრული სიტყვები ისევეა დეტალური ენერჯით შექმნილი, როგორც ვივადლის, შოკენის, ბახის, ლისტის, ვაგნერის, ბეთჰოვენის, მოცარტისა და სხვათა გენიალური მუსიკალური ნაწარმოებები. სიტყვათა ფუძეებში თანხმოვან ბგერათა თავიანთი ინდივიდუალური შინაარსობრივი დატვირთვით, ზომა-წონით, ფერით, ტონალობით, რიტმულად და პარამონიულად ჯდომამ გვაგონებს ბუნების ლანდშაფტების პალიტრას. ასევე ლობოთ სიტყვათა ფუძეებში თანხმოვან ბგერათა ერთსადაიმევე ადგილას თითოთს განსხვავებით ჯდომამ ამის ნათლად დადასტურებელი მაგალითებია. როგორც წესი, მეგრული სიტყვებისათვის დამახასიათებელია პოლისემანტიკურობა. თანხმოვან ბგერათა მეტყველების ცხოველყოფილობით მეგრული სიტყვები ფერადი ფანტაზიების სამყაროს განეკუთვნება. ამ სიტყვათა დაბადების მოწმობები ძალიან შორეული ათასწლებიდან მოყო-

ლებული სხვადასხვა პერიოდებშია გაცემული. სიტყვებში თანხმოვან ბგერათა არანაკლები შეწყველება ერთმანეთთან იწვევენ სიტყვათა ფუძეებში სხვადასხვა მნიშვნელობის აზრების გამოხატვის მხედლოვნას, ამ თავისებურ თვისებებში დევს მათი უნიკალური რიტმისა და უნიკალური რიტმის ოქროს შუაგული, ისინი აღწერენ ადამიანთა სახე-ფიგურას, სიარულს, სხვა მოქმედებებს და ამავე დროს აღწერენ ადამიანთა ლაპარაკის მანერებს და მათ ხმებს...

...ინდივიდუური ხმების აღმნიშვნელი სიტყვათა ფუძეებიდან ამოღებულ ზემოთ მოყვანილ ბგერებს თუ წველა-წველადა წარმოქმნით ხმოვნის გარეშე, ისინი უკვე ვახსატავენ განსხვავებულ ხმებს, რომლებსაც ამ თანხმოვან ბგერათა მქონე სხვადასხვა ენის ხალხს რომ აუფხნით, ისინი შეხედვებიან ამ ბგერათა მიერ გამოხატული ხმების სისწორეს. ეს კი იმის საშუალებას იძლევა, რომ ეს სიტყვები ბუნებრივად არის მრავალი ხალხებისათვის ადვილად გასაგებები. ეს დმერთის მიერ ბოძებული სიტყვებია.

ამ ხმების გაგონებისას ნიჭიერმა ადამიანებმა ზუსტად დაიჭირეს და აღიქვეს ბგერის თავისებური ხმოვანებები, რითაც ხმის მიბაძვით შექმნეს ეს სიტყვები. ლოგიკა მკარნახობს, რომ ეს სიტყვები სხვადასხვა დროს უნდა იყოს შექმნილი კოლხი ქურუმ-მისნების მიერ და შემდეგ ხალხში გავრცელებული. ამ სიტყვებში კარგად სჩანს ბუნებრივად შეწყველებულ თანხმოვან ბგერათა მაგიური ძალის მაჯისცემა. ამ სიტყვების წარმოქმნისას, წარმოქმნილიც და მსმენელიც სასიამოვნო ხასიათზე დგება და ენერჯის მოხდვავებას გრძნობს, რადგანაც ყურადღება მახვილდება სიტყვით გამოხატულ შინაარსზე. ფონემათა შინაარსობრივი-ინფორმაციული აზრით მეტყველება ფენომენალური მოვლენაა მეგრულ ენაში. ეს იშვიათი პრეცედენტიცაა. ენათა სამყაროში ხმისმიბაძვითი წარმოქმნილი სიტყვები ძალზე უხვად არის მეგრულში. სხვადასხვა შემთხვევებში, ზოგიერთი კაცი თუ ქალი, გაბმულად, მონოტონურად გულწრფელად ლაპარაკობს. ბუნებრივია, მათი ხმები ინდივიდუალური, კაცის მონოტონურ გაბმულ ლაპარაკზე ითქმის "ღირდინი", ხალხისაზე – "ზირინი", ქალისაზე – "თირთინი, ტირტინი". "ღარდალი" მეგრულად ერთი გაგებით ლაპარაკს ნიშნავს,

ხოლო მეორე გაგებით გულისწამდებ გაბმულ ლაპარაკს და ეს ითქმის კაცის ლაპარაკზე. ასევე ითქმის კაცის ლაპარაკზე ასეთი საზღვრისას "ღირდინი" და "ყირინი". ყველა ეს სიტყვები ამ ინდივიდუალური ხმიდან არის დატვირთული და წარმოქმნილი. **ღ-რღ ღ-რღ, ზ-რზ ზ-რზ, თ-რთ თ-რთ. ტ-რტ ტ-რტ, ღ-რღ ღ-რღ, ყ-რყ ყ-რყ.** ამ ინდივიდუალურ ხმებში ამ ბგერათა ტონი აქცენტრებს.

"ღარდალი" და "ტარკალი" ნიშნავს, ერთი გაგებით, თავის ნებაზე მიშველებულ სიარულს ქალებისას და, მეორე გაგებით, ქალების ენაწავდებულ ლაპარაკს. "ღარგალანც" და "ტარკალანც" არის სხვადასხვა ხმების მქონე ქალების ენაწავდებულ ლაპარაკი. "გილეღარგალი", "გილეღარტალი" ნიშნავს მიშველებულ სიარულს ქალებისას, იმ განსხვავებით, რომ ერთი ფიზიკურად ტანით "ღირგალი" არის, ხოლო მეორე – "ტირკალი". ერთიც და მეორეც სიმადლით შეიძლება ტოლები იყვნენ, მაგრამ ტანის სიმსხოშია განსხვავება, რასაც "ღგ" და "ტკ" იძლევა შინაარსობრივად. "ღირგონი" და "ტირკონი" არის თითქმის სირბილით სიარული და ითქმის ზემოთ აღნიშნული ფიზიკური ტანის ქალებზე.

მეგრულ ენაში სქესის აღმნიშვნელი სიტყვები არ გვაქვს, მაგრამ არის ერთი თავისებურება, რომ ქალის სახე-ფიგურის, სიარულის, სხვადასხვა მოქმედების და ხმის გამომხატველი სიტყვები უხვად არის. მოვიყვანო ქალის სახე-ფიგურის აღმწერ სიტყვებს არასრულად. **ღირგალი, ზინჯალი, თხვიზალი, კვიდალი, კვიზალი, კვიპალი, კვიტალი, კვიწალი, კვიჭალი, პისქვალი, რსხიპალი, რცხიმალი, სვისვავალი, სვიტალი, ტვინტვალი, ფიშქვალი, ფისვავალი, ფირშვავალი, ქვიპალი, ქვითალი, ქვიჭვალი, ქვიჩალი, ღვიღვალი, ჩქვიფალი, ჩხვიპალი, ცვითალი, ცვიცვალი, ცქვიტალი, წკვიპალი, წკვირალი, ჭკვიჭვალი, ჭკვიპალი, ჭკვიტალი, ჭკვინთალი, ხვიზალი, ხვისვავალი** და ა.შ.

ახლა ჩვენ მოვიყვანო სიტყვებს, რომლებიც გვიხატავენ ქალთა სიარულს და ხმის ტემბრებს: **ზათვალის, ღარგალი, ზანჯალი, თხვიზალი, კვატალი, კვაბალი, კვადალი, კვაპალი, კვაჭალი, კვანტალი, პასქვალი, რაყვალი, რღვანბალი, რტკპალი, სვასვალი, სვატალი, ტვანტალი, ტვარტალი, ფაშქვალი, ფასვავალი, ქვაზალი, ქვათალი, ქვაჭვალი** მხოლოდ სიარულს ეხება. **ღვაბალი, ჩხვაპალი, ცვათალი, ცვაცვალი, წკვაზალი, ჭარვალი**, მხოლოდ ხმის მან-

ენებელია და არა სიარულის. **ჭყაჭვალი, ჭყვანთალი, ხვაზალი, ხვახვავალი, ჭირხინი, ჭირხინი** ხმების მანქნებელია...

...მეგრული სიტყვების უამრავ მაგალითებზე ჩვენ ვნახეთ ბგერათა შინაარსობრივი-ინფორმაციული აზრით მეტყველების ნათელი სურათები. იბადება კითხვა, არის თუ არა სიტყვათა ფონემურ-სტრუქტურული აგების პრინციპი კანონზომიერი სისტემა? პირდაპირ ვიტყვით, რომ არის. მივუბრუნდეთ ზემოთმოყვანილ სიტყვებს: **"ბიდალი"** (ახლადგამოღვიძებული, ჯერ კიდევ ძილიდან გამოუსვლელი), **"ბიზალი"** (არამზადა სახის მკერდ-მუცელი წინ გამობერილი კაცი), **"ბიკალი"** (გაშლილი, მაგარი გულ-მკერდისა და ზედა კიდურების მქონე კაცი), **"ბირალი"** (უახროდ გამოხვადავი), **"ბიტალი"** (განუშვებული, რეაგირების გარეშე ხმაამოღებულად მყოფი), **"ბიხვალი, ბიხვავალი, პიხვალი, რიხვავალი, ფიხვავალი, ჩიხვავალი, ციხვავალი, ძიხვავალი, ჯიხვავალი"** – სხვადასხვა სიმსუქნისა და ტანის აგებულების ადამიანები. **"გიგვავალი, დვიგვავალი, თვითვავალი, კვიკვავალი, ღვიღვავალი, ყვიყვავალი"**, – იგივეა, რაც **"ყვიყვავალი, ჩვიჩვავალი, ცვიცვავალი, ძვიძვავალი, წვიწვავალი, ჭვიჭვავალი, ხვიხვავალი, ჩქვიჩვავალი, ცქვიცვავალი, ჭკვიჭვავალი, ჭკვიტვავალი, ჭკვიტვავალი, ხვიხვავალი"** და ა.შ. შეიძლება კიდევ დიდხანს გაავაგრძელოთ.

ამ სიტყვებში ან კიდევ სხვა უამრავში თითოეული ბგერა თავის სათქმელ აზრს გამოხატავენ. სიტყვათა ფუძეებში ერთსა და იმავე ადგილებზე სხვადასხვა თანხმოვან ბგერათა ჯდომამ მათი შინაარსობრივი-ინფორმაციული აზრის დატვირთვით და თანაც ისე, რომ აღწერენ ადამიანთა გარეგნობას და ხმებს. შესაფერი აქცენტრებით, უკვე აღვნიშნავთ წარმოადგენს სიტყვათა ფონემურ-სტრუქტურული აგების უხუნების ხელტოქნილ კანონზომიერ სისტემას. ეს სისტემა ენის ბუნებრივი განვითარების შედეგად შეიქმნა, თუ ის შექმნეს დემორთებსა და აღმიანებს შორის შუამავალმა კოლხ ქურუმ-მისნებმა, დემორთების ხელდასხმით, ხანგრძლივ დროთა განმავლობაში? ფაქტი ის არის, რომ ბგერათა შინაარსობრივი-ინფორმაციული დატვირთვა სისტემის შექმნელებს მთელი სიგრძე-სივრცით ესმოდით. ესენი იყვნენ შორეულ ათასწლეულებში კოლხი ქურუმ-მისნები.

ებრისის სამეფო და ქართული სახელმწიფოებრიობა

ქართული ჯიში, ქართული ეთნოსი

ქართული სახელმწიფოებრიობის ისტორიის საწიხად კოლხეთის სამეფოს ეპოქის აღიარება უადრესად ღირსშესანიშნავი მოვლენაა.

რამდენადაც ჩემთვის ცნობილია, ეს ერთადერთი შემთხვევაა, როდესაც მოვლენას, რომელსაც ადვილია პოინდა დასავლეთ საქართველოს ერთიან კოლხეთის (ეგრისის) სამეფოში, ეძღვნა ზოგადქართული მნიშვნელობა.

ამ მოვლენას დადებითი მისია უნდა შევესრულებინა ერის კონსოლიდაციის საქმეში, რაც მთავარია, ჩნდებოდა შანსი ქართულ მეცნიერებაში რადიკალურად ადგილები ყოფილიყო კურსი იმის დასამტკიცებლად, რომ აღმოსავლეთ-დასავლეთის ქართველებს ერთი წარმომავლობა აქვთ და მათში საერთო ეთნოსის დომინანტია, რასაც უდიდესი ეროვნული მნიშვნელობა აქვს.

ამ მოვლენას დადებითი მისია უნდა შევესრულებინა ერის კონსოლიდაციის საქმეში, რაც მთავარია, ჩნდებოდა შანსი ქართულ მეცნიერებაში რადიკალურად ადგილები ყოფილიყო კურსი იმის დასამტკიცებლად, რომ აღმოსავლეთ-დასავლეთის ქართველებს ერთი წარმომავლობა აქვთ და მათში საერთო ეთნოსის დომინანტია, რასაც უდიდესი ეროვნული მნიშვნელობა აქვს.

სამწუხაროდ, ქართველმა მეცნიერებებმა "შეძლეს", რომ მას ეს ფუნქცია დაეკარგა, მათ ამ საკითხზე რადიკალურად განსხვავებული მისაზრებები აქვთ და თა-

ვიანთი პოზიციის დასაცავად არ ერთდებიან ისეთი ვერსიების წამოყენებას, რომლებიც ამხინჯებენ ერთხელ თვითშეგნებას, ამკვიდრებენ კუთხურ ცნობიერებას და არასწორ შეხედულებას ქართველების წარმომავლობაზე, როდესაც ეცნობი მათ წარმომებს, ისეთი შთაბეჭდილება გრნება, თითქოს მათთვის მნიშვნელობა არა აქვს, ეროვნული თვალსაზრისით რამდენად მისაღები მათი ვერსია.

მიუხედავად იმისა, რომ მსოფლიო მნიშვნელობის მეცნიერები გვავენს, ქართველი ერის ეთნიკური წარმომავლობის საკითხი დიდიმად რჩება, ვინაიდან წარმოების სიმწირის გამო მათი თეორიები ძირითადად ვარაუდებზე დაყრდნობით არის შექმნილი და დამაჯერებლობას მოკლებულია.

ნიშნდობლივია, რომ ამ ვარაუდებზე აგებული თეორიების უმეტესობა დაბეჯითებით ამტკიცებს აღმოსავლეთ-დასავლეთის ქართველების სხვადასხვა წარმომავლობას, მაშინ როდესაც, ვფიქრობ, გაცილებით მეტი საფუძველი არსებობს ქართველ ერში ვივარადლოთ საერთო ეთნოსის დომინანტი, რასაც დიდი ეროვნული მნიშვნელობა ექნებოდა.

მართალია, რომ მონოეთნიკური ხალხები თითქოს არ არსებობენ, და ქართველი ხალხიც არ იქნება გამონაკლისი, მაგრამ, ეტყობა, იმდენად უმნიშვნელოდაა უცხო ეთნოსის შერეული ქართულ ეთნოსში, რომ მასზე შესაძინევი გავლენა არ მოუხდინია, რაზეც მეტყველებს ის, რომ სხვადასხვა კუთხის ქართველებში თითქმის არავითარი განსხვავება არ არსებობს. დადგენილია, რომ საქართველოს ტე-

რიტორიაზე უძველესი დროიდან არსებობდა ორი სამეფო – დასავლეთ საქართველოში, ძველი წელთაღრიცხვის XII-X საუკუნეებიდან კოლხეთის (ეგრისის) სამეფო და აღმოსავლეთ საქართველოში – ძველი წელთაღრიცხვის IV საუკუნიდან იბერიის (ქართლის) სამეფო.

საქართველოს ისტორია ფაქტობრივად ამ ორი სამეფოს ისტორიაა; მათ გაერთიანებაში იყო ერთიანი საქართველოს არსი და მათი მკვიდრების, იბერების (ქართლების) და კოლხების (მეგრელების) ურთიერთშერწყმაში მდგომარეობდა ერთიანი ქართველი ერის ჩამოყალიბების არსი.

უმრავლესობა ქართველი მეცნიერებისა ამ ორ სამეფოს არ მიიხედავს შორეულ წარსულში არსებული ერთი სამეფოს განაყოფიერებად. მეტიც, ცალსახად ემხრობიან იმ აზრს, თითქოს ისინი ურთიერთამოუკიდებელი სახელმწიფოები იყვნენ და დამოუკიდებლად გაიარეს განვითარების გზა.

ნაწილი ქართველი მეცნიერებისა იბერიის (ქართლის) სამეფოს მიიხედავს ძველი წელთაღრიცხვის XII-X საუკუნეებში მცირე აზიაში არსებულ ე.წ. "დაიანის" თუ "დაიუხის" გაერთიანების თუ ტომთა კავშირის შემკვიდრებად; ხოლო ნაწილი, ასევე მცირე აზიაში ძველი წელთაღრიცხვის IX-V საუკუნეებში არსებული სასპერიის გაერთიანების შემკვიდრებად, თუმცა დადგენილი არ არის მათი რაობა და არც ის არის ცნობილი, ვინ იყვნენ "დაიანები" და "სასპერები" და სად გაქრნენ შემდეგ ისინი.

მიუხედავად ამისა, ზოგიერთი ქართვე-

ლი მეცნიერი ამ ტომებს ქართულ გაერთიანებად თვლის, მაშინ როდესაც, ვფიქრობ, ამის რეალური საფუძველი არ არსებობს; ის უმნიშვნელო რაოდენობის სიტყვები, რომლებიც მათგან არის ქართულში შემოსული, შეიძლება იყოს მათთან მეზობლობის შედეგი და არა ეთნიკური ნათესაობისა.

ახე რომ იყოს, დასაშვებია ქართველების წინაპრებად მივიჩნოთ მცირე აზიაში მცხოვრები ნებისმიერი ხალხი – ეს იქნებიან ხეთები, მითანები თუ ურარტუელები, თქვენ წარმოიდგინეთ, შუამუხრებაც და ეკვიპტელებიც, ვინაიდან გარკვეული რაოდენობის სიტყვები მათთანაც გვაქვს საერთო. ყოველ შემთხვევაში, ეს ვერსია ერთმანეთისგან მიჯნავს კოლხეთისა და იბერიის სამეფოებს და იბერებს (ქართლებს) და კოლხებს (მეგრელებს) სხვადასხვა წარმომავლობის ხალხებად წარმოგვიდგენს.

ქართველ მეცნიერებში არის მოსაზრება, თითქოს მესხებმა ჩაუყარეს საფუძველი იბერიის (ქართლის) სამეფოს, მაგრამ მეცნიერები უფრო იმ ვერსიას ემხრობიან, რომ იბერიის (ქართლის) სამეფო სხვადასხვა ტომის ურთიერთბრძოლის შედეგადაა ჩამოყალიბებული, რაც ერთმნიშვნელოვნად მიგვანიშნებს იბერების (ქართლების) აღრეულ წარმომავლობაზე.

ანზორ შონია,
"ფაზისის" აკადემიის
ნამდვილი წევრი
(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

ბაზეთი "ილორი" უძღვება რეპორაჟს "მსოფლიოს დიდი ფეხბურთელები"

მსოფლიოს დიდი ფეხბურთელები

მას შემდეგ, რაც მე-19 საუკუნეში ინგლისელებმა აღადგინეს სპორტის უძველესი სახეობა, მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში იბადებოდნენ დიდი ფეხბურთელები, რომლებიც ქმნიდნენ მთელ ეპოქას და მათი მიღწევები ოქროს ასოებით იწერებოდა პლანეტის სპორტულ ისტორიაში...

ამ რუბრიკით ჩვენ გაცნობთ მსოფლიოს ფეხბურთის პიონერებსაც და იმ დიდ თანამედროვე ფეხბურთელებსაც, რომლებიც ქმნიან მსოფლიო ფეხბურთის ისტორიას.

ოლეგ ბლოხინი

დაიბადა 1952 წლის 5 ნოემბერს, საბჭოთა კავშირში, თამაშობდა კლუბებში "დინამო" კიევი (სსრკ) და "ფორვერსტი", შტაირი, (ავსტრია).

ბლოხინმა ფეხბურთის თამაში დაიწყო როგორც მარცხენა ფლანგზე მოქმედმა თავდამსხმელმა. იგი იმდენად სწრაფი სპორტსმენი გახლდათ, რომ მისი მეგობრის, მძლეოსნობაში ოლიმპიური ჩემპიონის ვალერი ბორზოვის თქმით, სურვილის შემთხვევაში შეეძლო უძლიერესი სპრინტერი დამდგარიყო. იგი წარმატებით იყენებდა სპრინტერის ყველა თვისებას ფეხბურთში და სწორედ მას უმაღლესი კიევის "დინამო" 1975 წელს მიღწევად დიდ წარმატებას, როცა გუნდმა ევროპის თასის მფლობელთა თასი აიღო. ამავე წელს ოლეგ ბლოხინი ევროპის საუკეთესო ფეხბურთელი გახდა და "ოქროს ბურთს" დაუფლდა.

ბლოხინი მონაწილეობდა მსოფლიოს 1982 და 1986 წლების ჩემპიონატებში და პირველი საბჭოთა ფეხბურთელი გახლდათ, რომელმაც ქვეყნის საფეხბურთო ნაკრების შემადგენლობაში 100 მატჩი ჩაატარა. საერთოდ კი მან ნაკრების შემადგენლობაში 112 მატჩი ჩაატარა და 42 გოლი გაიტანა. კარიერის დასრულების შემდეგ ბლოხინი ავსტრიის "ფორვერსტში" თამაშობდა, შემდეგ კი საბერძნეთის ქალაქ პირეის საფეხბურთო გუნდ "ოლიმპიკოსს" წვრთნიდა, რომე-

ლიც საკუთარი ქვეყნის ჩემპიონი გახდა.

სტივ ბლუმერი

დაიბადა 1874 წლის 20 იანვარს. თამაშობდა კლუბებში "დერბი" და "მიდლსბრო".

ბლუმერი იყო მე-19 საუკუნის ყველაზე სახელგანთქმული ინგლისელი ფეხბურთელი იყო, რომლის სახელი საფეხბურთო სამყაროსათვის ცნობილი გახდა ჯერ კიდევ პირველი მსოფლიო ომის დაწყებამდე. მან რამდენიმე რეკორდი დაამყარა, რომელთა გაუმჯობესება ათწლეულების განმავლობაში ვერავინ შეძლო. მან ინგლისის ლიგაში 352 გოლი გაიტანა, რაც მხოლოდ მეოცე საუკუნის ოცდაათიან წლებში იქნა მოხსნილი. ხოლო ინგლისის ნაკრების შემადგენლობაში ჩატარებულ 23 მატჩში გატანილი 28 გოლი ასევე სარეკორდო მანქანებელი გახლდათ 50-იან წლებამდე. ბლუმერი საშუალო სიმაღლის, გამხდარი მაგრამ ძალზე სხარტი ფეხბურთელი გახლდათ და ამის გამო მას ხშირად არაკორექტულად ეთამაშებოდნენ მოწინააღმდეგე გუნდების დამცველები. იმის გათვალისწინებით, რომ მან საფეხბურთო ბუცები ძალზე მძიმე იყო, ფეხბურთელთა მძიმედ ტრავმირება ჩვეულებრივი მოვლენა გახლდათ. მაგრამ, თავისი სისხარტისა და საოცარი ტექნიკის წყალობით სტივ ბლუმერი 22 წელიწადი მტკიცედ იცავდა საკუთარი გუნდის ღირსებას და ყოველგვარი სერიოზული ტრავმის გარეშე თამაშობდა პირველი მსოფლიო ომის დაწყებამდე. მან კი ბლუმერი უკვე 41 წლის იყო. მოგვიანებით იგი "დერბის" მწვრთნელი იყო და თან თვალს ადევნებდა საფეხბურთო მოედნის მდგომარეობას.

ზონიმიტ პოზანი

დაიბადა 1968 წლის 8 ოქტომბერს. თამაშობდა კლუბებში ზაგრების "დინამო" (იუგოსლავია), "ბარი" და "მილანი" (იტალია).

პოზანის სახელი მაშინ გახდა ცნობილი მსოფლიოს საფეხბურთო სამყაროსათვის, როცა მან იუგოსლავიის ახალგაზრდული ნაკრების შემადგენლობაში 1987 წლის მსოფლიო ჩემპიონატზე გაიმარჯვა. 18 წლის ასაკში იგი, იუგოსლავიის "ზაგრების" ისტორიაში, ამ გუნდის ყველაზე ახალგაზრდა კაპიტანად იქნა არჩეული. იგი ზაგრების გმირად იქცა მაშინ, როცა შეებრძოლა პოლიციელს, რომელიც მოედანზე გადასულ გულშემატკივარს დაუნდობლად სცემდა. ეს მოხდა მაშინ, როცა პოზანის გუნდი "ტრენა ზეზდას" ხვდებოდა. ამ კონფლიქტისათვის მან ექვსთვიანი დისკვალიფიკაცია მიიღო და ვერ მოახერხა 1990 წლის მსოფლიო ჩემპიონატის ოფიციალურ ტურნირებში მონაწილეობის მიღება. მაგრამ მისი ბურთის ფლობის უზადლო ტექნიკა, ჰკვიანური გადაცემები და მაღალსიჩქარიანი საჯარიმო დარტყმები შეუძნეველი არ დარჩენიათ იტალიელებს და "მილანმა" იგი 8 მილიონ ფუნტ სტერლინგად შეიძინა.

"სან სიროზე" იგი ოთხჯერ გახდა იტალიის ჩემპიონი, 1994 წელს კი დაეუფლა ევროპის თასის მფლობელთა თასს. ამ ფინალური მატჩის გმირი, სადაც "მილანი" "ბარსელონას" დაუპირისპირდა და 4:0 მოიგო, გახდა პოზანი, რომელსაც, მართალია გოლი არ გაუტანია, მაგრამ დიდი როლი ითამაშა საკუთარი გუნდის წარმატების საქმეში.

მაგრამ მისი ყველაზე დიდი წარმატება გახლდათ მესამე ადგილი ხორვატიის საფეხბურთო ნაკრების შემადგენლობაში, 1998 წლის მსოფლიო ჩემპიონატზე.

გიორგი ჯალაღანია

იჯარა

თვითმფრინავის სალონში შემოდის მამაკაცი პისტოლეტით: - ქალბატონებო და ბატონებო, თვითმფრინავი მე გავიტაცე. თავისუფლად ივრძებით თავი, სალონში შეგიძლიათ, მოსწიოთ იძულებულია...

გურული ავიდა ხეზე ვაშლის დასაკრეფად. მოუტყდა ტოტი და ჩამოვარდა. უგონოდ დარჩენილი ექიმთან წაიყვანეს. ექიმმა თქვა: - სამწუხაროდ, დაგვიანებულა!

კახელი ზის და წამლებს ყლაპავს. - მიხო, რათა სვამ ამდენ წამალს, ავად ხარ? - ეკითხება მეზობელი. - არა, კაცო, წამლებს ხედავდა გასდის და ხომ არ გადავყრი?

მთვრალმა ბიჭებმა ტაქსისტის გაშაყირება გადაწყვიტეს: - ძმაცა, შენი მანქანა სანაგვეს ჰგავს და ნაგავს ხომ არ წაიღებ? - კი, ბიჭებო, დასხედით!

კაცი სახეზე მაზუთს ისვამს. - რას შერები, რატომ ითხუპნები? - ჰკითხა მეგობარმა. - რა ვიცი, განცხადებაში წერია, შავი მუშები გვჭირდებაო და...

INFO INFO INFO INFO

Грузии угрожает дефолт

В среду Национальный банк Грузии обнародовал информацию о совокупном внешнем долге страны, который превысил 80% валового внутреннего продукта. В связи с этим экономисты предупредили, что Михаил Саакашвили может оказаться на грани дефолта.

Как сообщает деловая газета "Взгляд", долг Грузии в 2009 году вырос более чем на 18% и превысил 8,6 миллиарда долларов. По информации Национального банка, его задолженность увеличилась на 453 миллиона долларов. Еще 477 миллионов долларов занял государственный сектор страны, повысив общий размер долга до 2,7 миллиарда долларов. Банковскому сектору удалось сократить задолженность на 272 миллиона долларов, однако другие отрасли экономики взяли кредиты на 671 миллион долларов.

В настоящее время крупнейшим кредитором Грузии является Всемирный банк, одолживший Тбилиси 1,2 миллиарда долларов. Еще 848 миллионов долларов предоставил стране Международный валютный фонд. На долю Азиатского банка развития приходится 184 миллионов долларов. Помимо этого Грузия должна Германии 196 миллионов долларов, России - 118 миллионов долларов, Японии - 55 миллионов долларов, Евросоюзу - 50 миллионов долларов, Соединенным Штатам - 36,7 миллионов долларов.

«Без урегулирования вопроса Нагорного Карабаха ратификация протоколов невозможна»

По завершении встречи с азербайджанской стороной в расширенном составе Премьер-министр Турции ответил на вопросы журналистов.

Как сообщает 1news.az со ссылкой на Азербайджан, по завершении встречи в расширенном составе состоялась пресс-конференция Президента Азербайджана Ильхама Алиева и Премьер-министра Турции Реджепа Тайиба Эрдогана.

Отвечая на вопрос корреспондента телекомпании ANS (Азербайджан) о будущем ратификации протоколов, подписанных между Турцией и Арменией и о том, могут ли они быть ратифицированы без достижения серьезного продвижения в урегулировании [Нагорно-Карабахского] конфликта, Эрдоган сказал:

Подписанные в Швейцарии договоренности, которые мы называем процессом нормализации между Турцией и Арменией, в настоящее время «заморожены» именно Арменией. У нас же эта работа, как вам известно, поручена парламенту. Однако в связи с протоколом по процессу нормализации, который передан нашему парламенту, у нас есть очень открытая и четкая формулировка. В чем она заключается? Мы сказали, что без урегулирования вопроса Нагорного Карабаха, вопросов, связанных с районами, проблемы между Арменией и Азербайджаном, вынесение Великим Национальным Собранием Турции положительного решения невозможно. Это очень открыто и ясно.

Мы говорили об этом, разъяснили это всем трем сопредседателям Минской группы. Они должны быть более активными в этом направлении, разъяснить Армении значение и важность этого вопроса. Для этого мы активно включили в повестку дня и Мадридский вопрос. Включили в повестку дня и другие вопросы. Но мы все еще не видим чуткого подхода Армении к этому вопросу. Как вам известно, несмотря на то, что после сочинской встречи прошло 4 месяца, какого-либо продвижения нет.

Отвечая на вопрос корреспондента Азербайджанского телевидения о возможности продления железной дороги Баку-Тбилиси-Карс до Нахчывана и позиции Турции по данному вопросу, Эрдоган отметил:

«Как и планировалось, мы решительно продолжаем и будем продолжать эту работу. Пусть это никого не беспокоит. Решение этой проблемы Нахчывана является нашей основной задачей. Как вам известно, скоро мы приступим к воздушным перевозкам, и с большой вероятностью наши министры иностранных дел, иншаллах, примут участие в церемонии открытия. «Тюрк Хава Йоллары» трижды в неделю будет осуществлять рейсы из Стамбула в Нахчыван».

Сократ Бабаев

Barcode with ISSN 377198796009 and publisher information: ავტორებს ეპოსტავათ პასუხისმგებლობა უძალგონისა და მონაცემების სიზუსტეზე

რედაქციის მისამართია: თბილისი, ზანდუკელის ქუჩა №1 სარეგ. №01018002930

მთავარი რედაქტორი: როლანდ ჯალაღანია მთ. რედაქტორის მოადგილე: დავით ქობაღია ტექნიკური რედაქტორი: მიხეილ ჩოღრიშვილი ბაზეთის მენეჯერი: ზურაბ ქობაღია

www ilori.ge e-mail: elisabetthal@yahoo.de რეკლამის განთავსება 893-51-01-71 899-34-37-27